

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

את החשך של השכל צריך להפוך
מכח החשך העליון של הקדושה, האמונה הפשוטה.
האמונה עצומת העינים אוהזת בעצמות ה'
והופכת את החשך של תרבות יון לנוי ואור גדול.

[מתוך השיעור "והוי' יגיה חשכי"]

ויגש תשפ"ג

ויגש ה'תשפ"ג

25
הניגון החסידי
 ניגון מספר 523
 מח' מרחשון תשפ"ג

26
הסיפור החסידי
 ישועה לפי היכולת
 רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצא

28
מענות ותשובות
 תשובות הרב לשואלים
 כוונת המקוה מהבעש"ט
 ופרצוף ספרי התנ"ך

29
פְּאָזֶז' דֵּי לֵבָיִם
צִדִּיק וְכַעַל תְּשׁוּבָה
 רְזִי יִלְמֵד אוֹתָנוּ עַל עֲבוֹדַת הַצִּדִּיק
 וְעַל עֲבוֹדַת כַּעַל הַתְּשׁוּבָה
 וְכִיצַד נִשְׁלָב בֵּינֵיהֶם

04
חורף חם בלב
 נקודה מעובדת
 הפיכת החשך מכח אור השכל

05
"והוי' יגיה חשכי"
 הכח להפוך את החשך לאור
 המשכת אור ימי החנוכה
 והפיכת החשך שבלב ובשכל לאור

12
"עצת הוי'"
 התועדות י"ט כסלו (ח"ב)
 פרצוף ביאורי הפסוק "רבות מחשבות
 בלב איש ועצת הוי' היא תקום"

21
"בי אדני"
 קול שמחה
 יהודה נגש אל עצמו

23
קידושי כסף
 "ויצאה והיתה" – הערות במסכת גיטין
 המקור לקידושי כסף

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלץ אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל ובתוכם לקוראי עלון **נפלאות**. לפניכם גליון לשבת ויגש, מלא בכל טוב – שיעורים, התוועדויות ועוד – **לכל המשפחה**.
מה בגליון?

אנחנו ממשיכים את **התנופה והאור של חנוכה אל תוך ימי טבת הקרים והחשוכים**. השיעור הראשון, **"הוי' יגיה חשכי"**, מעמיק בצורך המיוחד **להפוך את החושך לאור** ובכח לעשות זאת. שיעור מיוחד, **ש'מסתכל לחושך בעיניים'** ומציע **כיצד להתמודד** עמו. מיד אחר כך בא **חלק נוסף** ועיקרי **מהתוועדות י"ט כסלו**, שעוד מתנגנת בלבבות (ועל מסכי השידור החוזר). **"רבות מחשבות בלב איש – ועצת הוי' היא תקום"**. מגוון פירושים ל**"עצת הוי'" הטובה** עבורנו פותחים במחול לנגד עינינו, כשבסופו של דבר מסתדרות העצות השונות לפי מבנה הספירות, מוכנות ומוזמנות **להאיר את חיינו ולשמח את לבנו**.
השבוע **נפרדנו מידיד ותלמיד ותיק**, חסיד ותלמיד־חכם – **הרב משה מילר ע"ה** – לו מוקדש **מדור המענות**, עם שתיים מתוך התשובות ששלח לו הרב במשך השנים.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם
שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

חורף חם בלב

החשך כי בעצם הוא השרש שלו – אין חשון וקר יותר מהשכל המתכחש לאלקות. אכן, כדי להתמודד עם החשך הממשי לא די בדחייתו – צריך להפוך אותו עצמו לאור. בתוך 'החומר האפל' של החשך טמונה אנרגיה עצומה שחשיפתה תפיק אור חדש, עמוק ועצום מהאור המוכר לנו, "כיתרון האור מן החשך". מעט מן האור דוחה הרבה מן החשך אך ריבוי אור הופך את החשך עצמו לאור. ריבוי האור אינו רק כמותי אלא גם איכותי – כדי להפוך את החשך לאור צריך לחשוף סוג אחר של אור, "אור הגנוז".

כשם שהשכל (החשון) הוא מקור הבעיה, בשכל (המואר) טמון הפתרון: את האור גנו הקב"ה ברבדיה הפנימיים של התורה ושם יש למצוא אותו. תורת חב"ד מלמדת כי אור החסידות איננו רק חויה לבבית עמוקה. היא נותנת לאמונה – ששרשה ב"ישת חשך סתרו" שלמעלה מטעם ודעת – אותיות ומילים, הסברים וכלים של התבוננות שבכוחם להעמיק אל תוך החשך, להתמודד עם שרשיו וטענותיו, לעצב מחדש את התפיסה ולהפוך את החשך עצמו לאור. ובדוגמה שהוזכרה, כדי להפיג את הבדידות הקיומית ולהתמודד עם החשך שבלב דרוש בן-זוג שישכיל 'לתקשר' אתו, לחשוף את שרשיו ולתת לו מענה.

בחנוכה האור "מוסיף והולך" עד לריבוי האור שמכוחו ניתן להפוך את החשך של המשך החורף לאור וחום (עד שדווקא בחדש טבת הצונן מופגת הבדידות כאשר "הגוף נהנה מן הגוף"). "כי אתה נרי הוי' והוי' יגיה חשכי" – "העם ההלכים בחשך ראו אור גדול ישבי בארץ צלמות אור נגה עליהם".

חורף – קר וחשון בחוץ וגם אל הלב מתגנבת עצבות. משמונת נרות חנוכה 'נפלנו' לעשרה בטבת – צום המצור ו'יום הקדיש הכללי' – המעורר בנפש רשמי אירועים שליליים לכלל ולפרט. מה עושים עם כל החשך הזה?! נדמה שהתשובה החסידית פשוטה – "מעט אור דוחה הרבה מן החשך!". נרבה טוב, נתעלם מהשלילה ועולמנו יהיה מואר ושמת. הלב נוטה להאמין שהחשך במציאות אינו אלא העדר-אור, שהבדידות היא רק כי עוד לא מצאנו את הביחד, שכל חוויה שלילית או תאוה רעה הן בעצם 'טעות אופטית' ואם רק 'נדליק את האור' ינוסו הצללים והכל יתוקן.

אבל השכל טוען שלא די בטענה הזו – מאחורי התאוות הרעות ישנה השקפת עולם סדורה של הנפש הבהמית, הניכור והריחוק מה' מגובים בתיאוריות מדעיות וערכים-מדומים, מאחורי המעשים הרעים עומדות אידיאולוגיות מעוותות וספק אם את הבדידות הקיומית יפיג חיך של בן-זוג. גם התורה לא מסתפקת במצוות עשה שמגבירות אור – **שסה** מצוות לא-תעשה 'לוקחות ברצינות' את החשך והרע ומתייחסות אליהם ישירות. לכן, טוען השכל, הנהגת "מעט מן האור דוחה הרבה מן החשך" תדחק ותעלים את החשך ממוקד חיינו, אך לא תפתור את 'בעיית החשך' מהשרש. השכל רגיש לממשות

שיעור

הכח להפוך את החשך לאור

"והוי' יגיה חשכי"

קיצור מהלך השיעור

אנו יוצאים מאור החנוכה אל החורף הקר והחשוך. כיצד ניתן **להמשיך את אור החנוכה** לימים הבאים? בליל שבת חנוכה, מול נרות השבת והחג, העביר הרב שיעור מעמיק לבנות תוכנית "לב לדעת" (של 'מעיינותיך') – שיעור שהסביר כי יש בחנוכה ממד גלוי ונמוך יחסית של אור **הדוחה את החשך**, אך עיקר סוד החנוכה הוא הממד העמוק של האור שמסוגל **להפוך את החשך** עצמו לאור. השיעור מעמיק ב**סוד החשך** אותו יש לדחות ולהפוך, החשך שקיים **בלב** ושרש החשך **בשכל**, ומסביר שדווקא אור ההתבוננות החב"דית המעמיקה מסוגל לעשות **'טיפול שרש'** לחשך ולהפוך אותו לאור.

הוי", מתייחס בעיקר לאור האלקי שמאיר לנו ה' באמצעות "נר מצוה ותורה אור" ו"נר הוי' נשמת אדם"¹ (כדלקמן). חלקו השני של הפסוק, "והוי' יגיה חשכי", מתייחס לפעולת האור האלקי ביחס לחשך. מהו "חשכי" (המיוחד לי)? "ידע איניש בנפשיה" אודות החשך המקנן בלב – יש לאדם חשך 'משלו', חלקים אפלים בנפש, ויש חשך שהוא "רשימו" של חוויות קשות שעברו על האדם. העולם שלנו אינו עולם פשוט, "מעשה

"כי אתה נירי הוי' – והוי' יגיה חשכי"

דוד המלך אומר בשירתו – "כי אתה נירי הוי' והוי' יגיה חשכי"². בדרושי החסידות לחנוכה³ תופס פסוק זה מקום עיקרי, עד שיש המכוונים או אומרים אותו לפני הדלקת נרות חנוכה⁴. חלקו הראשון של הפסוק, "כי אתה נירי

נערך (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. ליל שבת מקץ תשפ"ג – כפ"ח.

א שמואל'ב כב, כט.

ב תו"א מקץ ד"ה זה ובשאר דרושי דא"ח.

ג ראה תפלה קודם הדלקת נר חנוכה מספר משפט צדק וחמדת חיים סדר הדלקת נר חנוכה פ"א (ובנטעי) גבריאל חנוכה פמ"ז ס"ח הובא שיש נוהגים לומר פסוק זה אף בשעת הוצאת ס"ת לחנוכה).

ד משל'ו, כג. וראה מאמרים עם ד"ה זה הקשורים לחנוכה. ה שם כ, כז.

תכלית ה"הולך ואור" של חנוכה, ה"הרבה מן האור" שיש בו כח להפוך את החשך של המשך חדש טבת וימי החורף, וכדלקמן).

על האור המופיע על רקע החשך ופועל עליו נאמר "כיתרון האור מן החשך"¹. הפירוש השטחי הוא שהחשך מבליט את יתרון "האור כי טוב"², אך הפירוש העמוק שבאור הבא מתוך החשך – כאשר החשך עצמו מתהפך לאור – יש יתרון מהותי ועמוק ביחס לאור. על מעלת האור היוצא מן החשך ביחס לאור הרגיל – דהיינו מעלת "והוי' יגיה חשכי" על "כי אתה נירי הוי'" – נאמר "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד"³. כאשר עושים תשובה מאהבה וזדונות נעשו כזכויות⁴ – לא רק שחשך-הזדונות נדחה (כמו בתשובה מיראה, בה זדונות נעשו כשגגות בלבד) אלא שהוא עצמו הופך לאור-זכויות (מסוג חדש), שאינו קיים אצל צדיקים גמורים, העוסקים כרגיל ב"נר מצוה" ושום זדון לא מחשיך על "נר הוי' נשמת אדם" שלהם).

חשך הלב וחשך השכל

ידוע⁵ שישנן שתי תפיסות ביחס לחשך – חשך כהעדר-אור וחשך כמציאות ממשית (בעומק, שתי הבחינות הן אמיתיות, כפי שכתוב⁶ במכת חשך שבשלשת הימים הראשונים היה חשך בו "לא ראו איש את אחיו", העדר-אור שמונע ראייה, ובשלשת הימים הבאים היה חשך בו "לא קמו איש מתחתיו", חשך סמיך וממשי, "וימש חשך"⁷, שמונע תנועה). אם החשך אינו אלא העדר-אור מתאים לגרש אותו באמצעות "מעט מן האור" – שהרי ברגע שמאיר האור

העולם הזה קשים ורעים והרשעים גוברים בו", ולפעמים אדם עובר דברים איומים שמשאירים בלבו חשך ממשי ועם החשך הזה צריך להתמודד, אותו צריך 'להגיה'.

דחית החשך והפיכתו לאור

איך מתמודדים עם החשך? ידוע הפתגם "מעט אור דוחה הרבה דוחה מן החשך"⁸. כאשר מאיר "נירי הוי'" החשך נדחה ומסתלק מפני האור – אך עדיין נותר חשך (במקומות הרחוקים ממקור האור או בחורים ובסדקים שהאור לא חודר אליהם). קצת פחות מוכר הוא סיומו של הפתגם – אם מעט אור דוחה הרבה מן החשך, כל שכן ריבוי אור המסוגל גם להפוך את החשך לאור⁹.

על פעולת הפיכת החשך לאור נאמר "והוי' [בתוספת ו, המלמדת על תוספת וריבוי אור ביחס לשם 'הוי' בתחלת הפסוק] יגיה חשכי". "אור נגה" הוא אור מיוחד בתנ"ך, המתאר אור שיש לו יחס מיוחד עם החשך – אור הבוקע מתוך החשך, כמו בפסוק "וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום"¹⁰, או אור הבוקע אל תוך החשך ופועל עליו, כמו בפסוק (שגם אותו יש נוהגים לכוון או לומר לפני הדלקת נרות חנוכה) "העם ההלכים בחשך ראו אור גדול ישבי בארץ צלמות אור נגה עליהם"¹¹ (ורמז: נגה בגימטריא **חן** – החן שייך לחנוכה בכלל, ובפרט הוא כינוי היפי השמיני, השייך ליום השמיני של חנוכה¹²,

אם מעט אור דוחה הרבה מן החשך, כל שכן ריבוי אור המסוגל גם להפוך את החשך לאור

יב קהלת ב, ג.

יג בראשית א, ד.

יד ברכות לד, ב.

טו יומא פו, ב.

טז ראה רמב"ן לבראשית א, ב; האמונות והדעות מאמר א ועוד ובמפענח צפונות פ"ו סימן ב.

יז שמות רבה ד, ג (הובא ברש"י עה"פ).

יח שמות י כא.

1 ע"ח שמ"ב פ"ד (הובא תניא פ"ו ופכ"ד).

2 חובות הלבבות שער יחוד המעשה פ"ה. ובכ"מ.

3 וראה זהר ח"א ד, א. ובכ"מ.

ט משלי ד, יח. וראה נט"ג הנ"ל הערה ג.

י ישעיה ט, א.

יא ראה הנרות הללו מאמר "שמנות פני היפי".

באור הבא מתוך החשך - כאשר החשך עצמו מתהפך לאור - יש יתרון מהותי ועמוק ביחס לאור

עליה נדרש^{כט} "וחשך על פני תהום"^ל - חשך ממשי על פי פשט, שהרי האור טרם נזכר עד כה. עיקר החשך של תרבות יון הוא חשך-השכל שבה - יסודות המדע שמתימר להחליף את אור התורה וההכרה והאמונה בהסבר

שכלי לכל תופעה (וגם כאשר עברנו לגלות אדום - הרמוזה במלה "תהום" - הדבר נוגע בעיקר לתחום הלב, מקום הדם האדום, בעוד שה'מוחי' נותרו מתרבות יון, על תהום הלב האדומי עדיין מרחף החשך של המח היוני, כנודע^{לא}).

אור השכל המאחין

כשאומרים שמעט אור דוחה הרבה מן החשך וכל שכן ריבוי אור שהופך את החשך אין הכוונה רק לריבוי אור בכמות אלא לריבוי אור איכותי - סוג אחר של אור (ורמו: **להפוך את החשך לאור** עולה ד"פ - ממוצע כל מלה - **אור הגנוז**, ה' ראה שטוב לגנוז את האור הגדול של ששת ימי בראשית לעתיד לבוא, כאשר יבוא הזמן להפוך את החשך לאור גדול, "ברישא חשוכא והדר נהורא"^{לב}). מה הכוונה?

בחדש כסלו אנו חוגגים בדורות האחרונים את ראש השנה לחסידות - י"ט כסלו, חג הגאולה של אדמו"ר הזקן. מאסר אדמו"ר הזקן נבע, ברוחניות, מקטרוג על הפצת החסידות בשופי (כדרך להבאת הגאולה בחסד וברחמים^{לג}) - כך גילו לו הבעל שם טוב והרב המגיד, ואף הורו לו שעליו להמשיך לגלות חסידות ביתר שאת (במענה לשאלתו האם בעקבות הקטרוג עליו להפסיק)^{לד}. רבים מתלמידי הבעל שם טוב ותלמידי הרב המגיד - חברי אדמו"ר הזקן

מתבטל החשך, מאליו וממילא ("הצמצום אינו כפשוטו"^{טו}) ורק יש להסיר את מה שמעלים את האור שעדיין קיים בכל, "אתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא העולם"^{טז} בשוה ממש^{טז}). לעומת זאת, אם מדובר

בחשך ממשי לא די בדחייתו - שהרי הוא יוותר במציאותו - יש להתמודד עם מציאותו ולהפוך אותו עצמו לאור.

בנפש, תפיסת החשך כהעדר-אור בלבד מתאימה ללב (לכן תפיסה זו מאפיינת את החסידות הכללית, חסידות הלב^{טז}). בלב חשים כי יצר הרע במהותו אינו אלא "כח המתאוה", שמצד עצמו אין בו רע והוא יכול להתבטא כ"תאות צדיקים אך טוב"^{טז}, אך את האור הזה מחשיכים הלבושים הצואים בהם התלבש (בתאוות היתר נמוכות ואף בתאוות איסור ר"ל)^{טז}. לעומת זאת, בשכל יש מציאות של חשך ממשי, "מורדי אור"^{טז} שבונים תמונת עולם חשוכה (זה טמטום המח - תפיסה מעוותת ממשית - החמור מטמטום הלב, שאינו אלא אוטם והסתר^{טז}). כשם שמבואר בחסידות^{טז} שאין קר כמו השכל, כך אין חשון כמו שכל שאין בו גילוי אלקות.

בחנוכה עיקר המלחמה הוא בתרבות יון,

טו שומר אמונים הקדמון ויכוח שני פל"ד ואילך; פל"ט (בו מצייין להולכים בדרך זו); פמ"ג. ובכ"מ.

כ ילקו"ש דברים רמוז תתלו (וראה תדב"ר פכ"א).

כא תניא פ"כ ובכ"ד.

כב וראה קול שמחה ריש פרשת מקץ.

כג משלי יא, כג.

כד לקו"ת חקת נו, גיד (וראה שם נשא כח, ג ואילך).

כה ע"פ איוב כד, יג.

כו וראה תו"ח שמות ב, ב (וש"נ) על חומרת טמטום המח ביחס לטמטום הלב.

כז והוא על דרך המבואר בתניא (קו"א ד"ה "ולהבין פרטי ההלכות") כי גם לקליפות שאין להם מציאות בהיכלות הטומאה (מקום היצר הרע, הלב, הני"ל) יש שרש בחכמת התורה - לרע שאין לו מציאות בלב יש מציאות בשכל.

כח ראה לוח "היום יום" י"ב בשבט. ובכ"מ.

כט בראשית רבה ב, ד.

ל בראשית א, ב.

לא ראה גם הקדמת ה**נרות הללו** ועוד.

לב שבת עז, ב.

לג ע"פ ישעיה נד, ז.

לד בית רבי ח"א פט"ז בהערה.

ומסירות נפש יהודית, כמבואר בספר התניא^{לח} ("פך השמן הטהור" של חנוכה^{לט}). את החשך של השכל צריך להפוך מכח החשך העליון של הקדושה, "ישת חשך סתרו"^מ, האמונה הפשוטה שברדל"א (המתגלה במח החכמה, כמבואר בתניא, כנ"ל)^{מא}. האמונה עצומת העינים אוזנת בעצמות ה'^{מב} וממשיכה מהעצמות כח להפוך את החשך של תרבות יון לנוי ו"אור גדול".

יראה במח ואהבה בלב

בפסוק "כי אתה נירי הוי' והוי' גיה חשכי" מודגש כי האור המדובר בו – בשני החלקים – שייך לשם הוי' ב"ה. החלוקה בין השכל והרגש בשם הוי' היא פשוטה וברורה – השכל הוא אותיות י"ה ומדות הלב הן אותיות זה, הכל בסוד "הנסתרת להוי' אלהינו והנגלת לנו ולבנינו"^{מג}, כנודע.

על הפסוק "זה שמי לעלם וזה זכרי לדד דר"^{מד} פרשו חז"ל^{מה} כי "שמי" היינו "כשם שאני נכתב", שם הוי' ב"ה ככתבו, ואילו "זכרי" היינו "כשם שאני נקרא", שם אדני בו אנו משתמשים (בעולם הזה) כדי להגות את שם הוי'. אכן, בתיקוני הזהר הביאו רמז מופלא על הפסוק – "שמי" עם י"ה – ששה, "זכרי" עם ו"ה – רמח"^{מו}. ל-ששה מצוות לא תעשה של התורה יש זיקה דווקא למדרגת י"ה שבשם ול-רמח מצוות עשה יש זיקה למדרגת ו"ה שבשם.

במושגים כאן, אור מצוות עשה הוא יחסית "מעט מן האור" הדוחה את החשך, ועליו נאמר

לח ראה תניא פי"ח ופי"ט.

לט כפי שנתבאר בשיעור ז"ך כסלו השתא.

מ תהלים יח, יב.

מא על שם האחיזה בחשך העליון הזה התבטא החוזה מלובלין – באזני רבי לוי יצחק מברדיטשוב – שכאשר פתח את ספר התניא נעשה לו 'חשך בעינים' (רמ"ח אותיות נט). מב וראה בח"א של התועודות י"ט כסלו השתא (נדפס בגליון מקץ חנוכה).

מג דברים כט, כח.

מד שמות ג, טו.

מה פסחים נ, א.

מו זהר ח"א כד, א.

– עסקו בהפצת אור החסידות, ומדוע נאסר דווקא אדמו"ר הזקן? אפשר להסביר שהוא הרבה להפיץ, יותר משאר חבריו, וכנגד ריבוי האור (הכמותי) התעורר הקטרוג, אך לא די בהסבר הזה. החידוש של אדמו"ר הזקן בהפצת החסידות הוא עומק אחר של דברי חסידות – הוא לא מדבר רק אל הלב, אלא עוסק בחכמה, בינה ודעת של החסידות.

אדמו"ר הזקן כותב בשער התניא שהספר כתוב ב"דרך ארוכה וקצרה". הדרך הקצרה היא הפניה הישירה אל הלב עצמו ואילו הדרך הארוכה היא ה'עיקוף' דרך המת, שדווקא הוא מאפשר להגיע אל פנימיות הלב^{לב}. היעד הוא הלב, התכלית היא הרגש הטהור, אבל הדרך להגיע אליו באמת עוברת דרך השכל. כאשר אדמו"ר הזקן מחליף את הדיבור על יצר הרע לדיבור על נפש בהמית

הוא מגלה שלתאוה שבלב, שנדמית כתופעה של העדר-אור הגורם לכך שהתאוה נמשכת לדבר הלא נכון, יש תשתית שכלית של תפיסת-עולם (משובשת) שלמה. את

החשך הממשי הזה, של השכל, לא די לדחות – ובסופו של דבר הדחיה הזו פשוט לא תעזור... – וחייבים להפוך אותו, על ידי אור השכל בדרך חב"ד, אור מרובה לא רק בכמות אלא גם באיכות.

השכל החב"די אינו 'סתם שכל', זהו שכל שמבטא אמונה. השכל החשוך, שאין בו גילוי אלקות, הוא שכל של בינה – עליו נאמר^{לב} "במחשכים הושבני כמתי עולם"^{לז} – ללא אור החכמה, שהוא אור של גילוי אלקות, אמונה

לה ראה בית רבי חלק שני פ"א הערה ט; סה"ש תורת שלום י"ט כסלו העת"ר; מלכות ישראל ח"א מאמר "דרך ארוכה וקצרה"; עולמות מאמר 7.

לו ע"פ סנהדרין כד, א. זהר חדש מדרש הנעלם צג, א.

לז איכה ג, ו.

השכל החב"די
אינו 'סתם שכל',
זהו שכל שמבטא
אמונה

בדרך כלל מבינים

שאהבה ויראה
הן שתי מדות
העומדות בשוה,
אך כאן מתברר
שהיראה שייכת
יותר למוחין
והאהבה שייכת
למדות

ופחד ה' בלבו ושוב יתלהב לבו
באהבה עזה כרשפי אש בחשיקה
וחפיצה ותשוקה ונפש שוקקה
לגדולת אין סוף ב"ה^{נב}.

[ונבאופן נוסף: "נירי" רומז ל-
עד מצוות הנהגות גם בזמן הזה^{נד},
זמן החורבן, כאשר "אני ישנה
[בגלותא^{נה}] ולבי עד^{נו}, וממילא
מובן ש"והו' יגיה חשכי" היינו
שמג (ז בחזקת ג) המצוות שאינן
נוהגות בזמן הזה ("חשכי" עם

האותיות והכולל עולה שמג). המצוות הנהגות
בזמן הזה מסוגלות להאיר ולדחות קמעא את
חשכת הגלות, אך רק המצוות שתנהגנה לעתיד
לבוא יכולות להפוך לגמרי את חשך הגלות
לגאולה. בעוד המצוות הנהגות בזמן הזה הן
"הנגלת לנו ולבינו עד עולם [גם בזמן הגלות]
לעשות את כל דברי התורה הזאת" המצוות
העתידיות, התלויות במקדש, הן "הנסתרות להו'
אלהינו". מצוות אלו הן סוד גילוי ה"אלף-פלא
– המוחין בעצם^{נד}, "אאלפך חכמה^{נה}"-אאלפך
בינה^{נו}, גילוי ה"חכים ולא בחכמה ידיעא" ו"מבין
ולא בבינה ידיעא"^{נד} (בהשגת האמונה דלעתיד
לבוא, "עד ועד בכלל"^{נא}) – ה"א שהופכת את
חומר הגלם (האפל) של הגולה לגאולה^{נב}, וד"ל.]

שם הוי' דלתתא ושם הוי' דלעילא

אכן, בביאורי החסידות לפסוק "כי אתה

"כי אתה נירי הוי'", כאשר בפרט
ה"נר מצוה" היינו ו שבשם (סוד
"תפארת גופא"^{נד}, הגוף הכלול
מ"רמח איברין דמלכא"^{נה}) ו"נר
הוי' נשמת אדם" היינו ה תתאה
שבשם, המלכות, כנסת ישראל
הכוללת את כל הנשמות (ובפרט
היינו נשמת דוד המלך, שנקרא
"נר ישראל"^{נו}), הרמוזים גם
בשני נרות שבת^{נא} שמדליקה אשה
נשואה כנגד האיש והאשה^{נב}, ו-ה

שבשם. לעומת זאת, אור מצוות לא-תעשה הוא
ריבוי אור – השגת השלילה שלמעלה מהשגת
החיוב (שמופיעה במצוות עשה)^{נב} – שיש בכוחו
להתייחס ישירות אל החשך והרע (כענין מצוות
לא תעשה) ולהפוך אותם ל"אור כי טוב".

כמו שמפורש בתניא, כח המניע של מצוות
לא-תעשה הוא יראת ה' וכח המניע של מצוות
עשה הוא אהבת ה'. בדרך כלל מבינים שאהבה
ויראה הן שתי מדות העומדות בשוה, אך כאן
מתברר שהיראה שייכת יותר למוחין (שרש
מצוות ל"ת) והאהבה שייכת למדות (שרש
מצוות עשה). ואכן, כך מתאר אדמו"ר הזקן
את התעוררות המדות מתוך ההתבוננות: "כי
השכל שבנפש המשכלת כשמתבונן ומעמיק מאד
בגדולת ה' איך הוא ממלא כל עלמין וסובב כל
עלמין וכולא קמיה כלא חשיב נולדה ונתעוררה
מדת יראת הרוממות במוחו ומחשבתו לירא
ולהתבושש מגדולתו ית' שאין לה סוף ותכלית

נג תניא פ"ג. ורמז: יראת הרוממות (במח) פחד הוי'
(בלב) אהבה עזה (בלב) משלימים ל'1351 – טל (הוי'
אחד) ברבוע (זך מילוי שם הוי' ב"ה, כנודע).

נד ראה אגרת המחבר בריש ספר החינוך (הובא בכ"ד).

נה זהר ח"ג צה, א.

נו שיר השירים ה, ב.

נז ראה באורך שיחות אחרונות ואמור תנש"א וביאורן
במאמר "מגולה לגאולה" בספר מודעות טבעית.

נח איוב לג, לג.

נט ע"פ שבת קד, א.

ס הקדמת תקו"ז יז, ב ("פתח אליהו").

סא כמבואר בארוכה בהתוועדות י"ט כסלו השתא (ח"א)

- נדפס בגליון מקץ.

מד הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

מח ע"פ תקו"ז תקון ל (עד, א).

מט שמואל"ב כא, יז.

נ ורמז יפהפה: "אתה נירי הוי'" עולה שבת (כוונה
מיוחדת לשבת-חנוכה). כידוע, שבת עולה זך פעמים הוי',
יהלום שם הוי', וממילא רק "אתה נירי" עולה הוי' ברבוע
(סוד "הוי' הוי'" שלפני יג מדות הרחמים, וד"ל). ממוצע כל
מלה הוא הוי' פעמים אחד, העולה "חשכי" – בסופו של
דבר, תכלית הפיכת החשך לאור, "והו' יגיה חשכי", היא
לגלות מתוכו את אור הוי' אחד.

נא ראה גם אליה רבה סי' רסג ס"ק ב. ובכ"מ.

נב לקו"ת פקודי ג, ד ואילך. ובכ"מ.

עשה מתוך אהבה בלב, מתפתחת לחלוקה לשם הוי' דלעילא ושם הוי' דלתתא. וההסבר בפרט (כאשר בכל מדרגה החידוש הוא שתי המדרגות שנוספו):

בשם הוי' של השכל ה"י היא הברקת החכמה וה"ה היא התפשטות הבינה התופסת את הברק שלא יעלם, מרחיבה ומפתחת אותו לאורך, לרוחב ולעומק (כצורת האות ה ביחס לנקודת ה"י). אחר כך ה"ז היא המשכה – דחף לממש ולהביא למציאות את מה שהושג בשכל – ו"ה תתאה היא האותיות שיכולות לבטא את ההשגה, קודם כל במחשבה, אחר כך בדבור ובסופו של דבר גם במעשה. כאשר מצליחים לבטא באותיות טובות את ההשגה העמוקה ביותר, יש כח להפוך את החשך לאור.

בשם הוי' של הלב, שעיקרו מדת האהבה – "יומא דאזיל עם כולהו יומין"^{סח} – ה"י היא הברקה של אהבה (מה שנקרא 'אהבה ממבט ראשון'^{סט}). ה עילאה היא תחושה שהרגש ממלא את הלב, את כל ישות האדם. ה"ז היא התיישבות הדעת והתייעצות פנימית כיצד להשפיע לבטא את הרגש אל הזולת. ה תתאה היא אותיות הדבור לבטא נכון את דגש האהבה (במ"א^ט נתבאר שהמלה אהבה היא על משקל י"ה-ו"ה – ובהקבלה למבואר כאן ה"א היא הברקת הרגש הראשונית, דוגמת ה"י, וה"ב שמחליפה את ה"ז רומזת ל"ב הספירות נצח והוד, ה"כליות יועצות"^{טז} כדי להשפיע ולבטא את הרגש, כנ"ל).

"מוסיף והולך" – הפיכת חשכת החרך

את המעבר מ"כי אתה הוי' נירי" ל"והוי' יגיה חשכי" אפשר להרגיש בתוך ה"מוסיף והולך" של חנוכה גופא: בתחלת חנוכה, בתוך חדש כסלו עדיין, מתחילים ממעט אור הדוחה הרבה מן החשך. אכן, ככל שמתקדמים בחנוכה

נירי הוי' והוי' יגיה חשכי" מודגש הכפל של שם הוי' ב"ה – אין מדובר כאן רק בשם הוי' אחד (בחלוקה של י"ה ו"ה), אלא בשתי מדרגות של שם הוי', הוי' דלתתא ("כי אתה נירי הוי'") והוי' דלעילא ("והוי' יגיה חשכי"). שם הוי' במובן של מהווה, על שם הפעולה, הוא שם הוי' דלתתא, ואילו שם הוי' כשם העצם של ה', שם המיוחד, הוא שם הוי' דלעילא. דוגמה לכפילות כזו של שם הוי' יש גם בפסוק שהוא הצהרת האמונה של עם ישראל – "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^{סז}. שם הוי' הראשון, שהוא "הוי' אלהינו", כחנו וחיותנו^{סח}, הוא שם הוי' דלתתא, "כי אתה נירי הוי'" ("נירי" שלי, על משקל "הוי' אלהינו" שלנו). שם הוי' השני, "הוי' אחד", המסוגל להגיה גם את חשך האומות ולהביא למצב של "ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"^{סט} (כפירוש רש"י על הפסוק), הוא שם הוי' דלעילא, "והוי' יגיה חשכי"^{טז}.

הפסוק (השייך לעבודת הבטחון של חדש כסלו^{טז}) אומר "בטחו בהוי' עדי עד כי ביה הוי' צור עולמים"^{טז} – "ביה הוי'" רומז לכך ששתי אותיות י"ה 'מתפתחות' לכלל שם הוי' שלם ובאותו אופן מתפתחות גם אותיות ו"ה לשם הוי' שלם. חלוקת י"ה ו"ה דלעיל, החלוקה למצוות לא תעשה מתוך יראה בשכל ומצוות

תכלית ה"מוסיף והולך" של בית הלל איננה 'נפילה' משמונה נרות ביום השמיני לאפס ביום שלמחרת. שוב אין צורך בנרות נוספים, שהרי החשך עצמו הופך לאור!

סב דברים ו, ד.

סג לקו"ת בלק ד"ה "מה טובו" סופ"א. ובכ"מ.

סד זכריה יד, ט.

סה וראה ביתר אריכות בשיעור ז"ך כסלו השתא.

סו ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"י עמ' 103 ואילך.

סז ישעיה כו, ד.

סח ראה זרה ח"ג קג, איב; קצא, ב; ע"ח שכ"ה דרוש ב ועוד.

סט ראה אהבה פרק 1 הערה ט וש"נ.

ע שערי אהבה ורצון מאמר 'אהבה: אור הקדוש ברוך הוא'.

עא ברכות סא, א. וראה תקו"ז מז (פה, א); תנא אגה"ק טו.

הפיכת החשך לאור בחדש טבת מתבטאת בהיותו "חדש שהגוף נהנה מן הגוף" – חמימות והנאה שצומחות דווקא מתוך החשך והצינה העזה של החדש

פוחתים והולכים של 'סיגי חשך' שנותרו בחורים ובסדקים אליהם ניתן לחדור דווקא באור הנרות הפוחתים והולכים, וד"ל).

הפיכת החשך לאור בחדש טבת מתבטאת בהיותו "חדש שהגוף נהנה מן הגוף"^{עד} – חמימות והנאה שצומחות דווקא מתוך החשך והצינה העזה של החדש. ורמז: "חדש שהגוף נהנה מן הגוף" עולה 1000 (בגימטריא ישראל בעל שם טוב

וכו'^{עג}) – סוד אלף אורות להם זכה משה רבינו במתן תורה. זהו האור הגדול – "האור הגנוז" בתורתנו הקדושה^{עג} המתגלה לצדיקים לעתיד לבוא (בסוד "כל מה שעתיד תלמיד ותיק לחדש כבר נאמר למשה בסיני"^{עד} שדווקא בכוחו להפוך את החשך לאור).

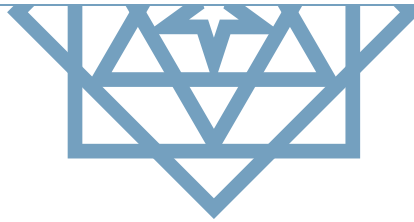
עד מדרש לקח טוב אסתר ב, טז (וראה מגילה יג, א).
עה ראה כתבי רח"א ביחובסקי עמ' נג.
עו חגיגה יב, א; בראשית רבה יב, נ.
עז ויקרא רבה כב, א.

מגיעים אל תוך חדש טבת – החשוך והקר – ושם כבר מתגלה הרבה אור שמסוגל גם להפוך את החשך לאור.

מכך גם מובן שתכלית ה"מוסיף והולך" של בית הלל איננה 'נפילה' משמונה נרות ביום השמיני לאפס ביום שלמחרת (נפילה שלא קיימת בשיטת בית שמאי, בה "פוחת והולך" והמעבר מנר אחד ביום השמיני ליום שלאחריו הוא המשך

טבעי לכל התהליך של חנוכה) – ה"מוסיף והולך" של בית הלל מגיע לשיא העל-טבעי ביום השמיני, לגילוי אור גנוז וגדול, "אור נגה", שיכול להפוך את החשך לאור, ואז שוב אין צורך בנרות נוספים, שהרי החשך עצמו הופך לאור! (לעומת זאת, שיטת בית שמאי היא "כנגד פרי החג"^{עג}, במגמה של מיעוט דחית החשך בלבד^{עג}, כאשר אחרי הדחיה הכללית נדרשים בירורים

עב שבת כא, ב.
עג ראה תו"א לד, ב, ובכ"מ.

שיעור

התוועדות י"ט כסלו (ח"ב)

"עצת הוי"

קיצור מהלך השיעור

נושא עיקרי בהתוועדות י"ט כסלו (שזהו חלקה השני שמתפרסם) היה הפסוק **"רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי היא תקום"**, עליו אנו חוזרים בכל יום בתפלה. יש כאן דוגמה יפהפיה להתבוננות בפסוק באופן של "פרצוף" – סידור הפירושים הרבים עליו **לפי סדר הספירות**. התבוננות כזו נותנת תמונה מלאה וכוללת על הפסוק ומאפשרת להפנים אותו **לעבודת ה'** המתבטאת באופן מפורט **בכל כוחות הנפש**. להתוועדות היה גם חלק שלישי, שעסק בפסוק "רבות מחשבות וגו'" מהיבטים נוספים, והוא יפורסם בהמשך אי"ה.

היא תקום". "תקום" לשון קיום – עצת ה' היא תתקיים, ולא ה"רבות מחשבות בלב איש". מחשבות יכולות להיות מחשבות שוא, 'מה אני עושה היום? מה אני לא עושה?', ויכולות להיות מחשבות שאדם חושב על ה', מחשבות קדושות, רוצה להשיג את ה', אבל כתוב ש"לית מחשבה תפיסא ביה כלל"¹. אפילו מחשבה קדומה דא"ק² לא משיגה את ה', את העצם של אור אין סוף ברוך הוא. אבל מה כן? "עצת הוי היא תקום", היא תקום ותתקיים.

מהי "עצת הוי"? יש כמה וכמה פירושים

"עצת הוי" – עצה לעצמו ועצה לאדם

יש פסוק מספר משלי שאנחנו אומרים כל יום בתפלה³ – "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי היא תקום"⁴. "האלהים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבנות רבים"⁵ – אדם מתכנן תוכניות, חושב לכאן או לכאן מה לעשות ואיך לעשות, ובסוף כל המחשבות שלו לא יוצאות לפועל. מה שיוצא לפועל הוא רק "ועצת הוי"

נרשם ע"י איתאל גלעד. לא מוגה. מוצאי י"ט כסלו תשפ"ג – כפ"ח.

א עוד על מקום הפסוק בתפלה נתבאר בח"ג של ההתוועדות.

ב משלי יט, כא.

ג קהלת ז, כט.

ד הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").
ה מאמרי אדה"א במדבר ח"ב עמי שפב.

"המחשבה"

משוטטת תמיד"
 – "משוטטת" גם
 מלשון שטויות –
 פתאום נופלת
 בלב האדם עצה
 טובה, "עצה טובה
 קא משמע לך",
 והעצה הזו באה
 מה'

שלמה, תבטח בי בבטחון גמור¹,
 בעצמותי.

הרי "טוב הוי' לכל"², כידוע
 הפירוש של רבי נחמן³, שה'
 הוא הכי טוב לכל דבר: אם צריך
 רפואה – הכתובת היא ה', אם
 צריך פרנסה – הכתובת היא ה',
 "טוב הוי' לכל". "טוב הוי' לכל"
 זו "עצה טובה קא משמע לך".
 כלומר, לא שה' מכריח אותי שלא
 מרצוני, אלא הוא פשוט נותן
 לי את העצה הטובה מה צריך

לחשוב. בעצם, מה שצריך לחשוב הוא להתעלות
 מעצם כח המחשבה של האדם, שהוא "רבות
 מחשבות בלב איש", ו"עצת הוי'" היא "עצתו
 אמונה", "עצות מרחוק אמונה אמן", "אמונה
 אמן" היינו אמונה חזקה, אומן לשון חוזק.

זהו הפירוש הראשון והעיקרי של העצה –
 שה' נותן לי עצה טובה. כמו שהסברנו קודם,
 האמונה היא מעל לכל ההשגה שלי – אני
 לא מסוגל לחשוב אמונה. מהי אמונה? אני
 מסוגל להסביר מהי אמונה. אין לה הסבר – זו
 תופעה אלקית שנמצאת, קיימת, "תקום", אצל
 כל יהודי. עם האמונה הוא עובר את השבעים-
 שמונים שלו בעולם הזה והוא מצליח בדרכו,
 הוא הולך ישר. ידוע שהמלה "ישר", "האלהים
 עשה את האדם ישר", היא אמונה ברצוא ושוב
 (א אמ אמו אמו אמונה מונה ונה נה ה), ה"פ
 אמונה (כמספר אותיות המלה אמונה).

שוב, עכשיו אנחנו עושים פרצוף של ריבוי
 פירושים שיוצאים מהפסוק "רבות מחשבות
 בלב איש ועצת הוי' היא תקום". אדמו"ר הזקן,
 בעל הגאולה, אמר⁴ שאפשר לבקש עכשיו מה
 שאתה רוצה ויתקיים, "היא תקום", שכל אחד
 יתן לעצמו עצה טובה מה הוא באמת צריך.

יב וראה בחיי על בראשית מא, א.

יג תהלים קמה, ט.

יד לקומ"א יד, יא.

טו ראה שיחת ליל י"ט כסלו תרפ"ט.

בענין. כעת נעשה פרצוף שלם
 של פירושים מהי "עצת הוי".

בפשט יש שני פירושים
 כלליים ל"עצת הוי": פירוש
 אחד הוא ש"עצת הוי" היא
 מה שה' מייגע בינו לבין עצמו,
 והוא כבר ידאג שמה שהוא מייגע
 עבור האדם כבר יקום, שלא
 מדעתו של האדם. האדם חושב
 וחושב, אבל הכל סתם, הכל כמו
 שיחה בטלה בינו לבין עצמו
 – בסוף מה שה' רוצה זה מה

שיהיה. הפירוש השני ל"עצת הוי' היא תקום"
 הוא שה' נותן בלב האדם עצה טובה, כאילו הוא
 חשב עליה. אחרי כל ריבוי שטף המחשבות,
 "המחשבה משוטטת תמיד"⁵ – "משוטטת" גם
 מלשון שטויות – פתאום נופלת בלב האדם
 עצה טובה, "עצה טובה קא משמע לך", והעצה
 הזו באה מה'. ה' אפילו מכתוב לו בתורה מהי
 העצה הטובה, מה כדאי לך לחשוב באמת – לא
 כל המחשבות שלך, לא כל ה"חשבנות רבים",
 הם מה ש"האלהים עשה את האדם ישר". פרצוף
 הפירושים המפורט שנראה שייך בעיקר לפירוש
 השני – מגוון של עצות טובות שה' נותן לנו.

אמונה: "עצתו אמונה"

הפירוש הכי פשוט, הוא ההמשך למה
 שהתחלנו לדבר קודם⁶ – "עצתו אמונה"⁷,
 "עצות מרחוק אמונה אמן"⁸. "מרחוק הוי'
 נראה לי"⁹, ומה הוא מייגע לי? ה' הוא "פלא
 יועץ"¹⁰, ומה שה' יועץ לי – 'תדע לך, ר' איד,
 יענקל, תדע לך שאחרי כל המחשבות שלך העצה
 שלי היא שפשוט תאמין, תאמין בי באמונה

1 ד"ה "זכור את יום השבת" תקס"ט ובכ"מ.

2 בח"א של ההתוועדות – נדפס בגליון מקץ.

3 פיוט "אתה הוא אלהינו בשמים ובארץ".

ט ישעיה כה, א.

י ירמיה לא, ב.

יא ישעיה ט, ה.

אברים — **אברהם** בגימטריא **רמח**.^כ מהי האות הא שהיא מקבלת? המלה היא. "רבות מחשבות בלב איש" עדיין **אברם**, אבל "עצת הוי" — שתמול את עצמך, ואז אשנה את שמך, "אברם אינו מוליד, אברהם מוליד" — "היא תקום", היא מוסיפה לו את ההא ועכשיו הוא **אברהם**. כבר אז, כשה' הוציא אותו החוצה ואמר לו שהוא עתיד לשנות את שמו, כתוב "והאמן בהוי' ויחשבה לו צדקה"^{כא}. אברהם הוא "ראש כל המאמינים"^{כב}. עד אברהם אין מאמינים — יש רק משיגים. בשכל האנושי, ואפילו בשכל האלוהי, אפשר להשיג עד ידיעת המציאות, ידיעת מחויב המציאות של ה' — זו השגה שגם הראשונים השיגו, אדם הראשון, שת, חנוך, מתושלח, נח, שם, עבר. כל הצדיקים האלה השיגו את האלקות, ככה מוסבר באריכות בחסידות^{כג}, אבל עצמות אי אפשר להשיג. מה כן? אפשר להאמין. באמונה תופסים את העצמות — "לית מחשבה תפיסא ביה כלל"^{כד}, המחשבה לא אבל האמונה כן^{כה}. שוב, עיקר הביטוי של האמונה הזו הוא ה"היא תקום".

מה הסימן של הפסוק הזה? סימן הוא מספר המילים כפול מספר האותיות. "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום" — 8 מילים ו-31 אותיות. סימן הפסוק הוא 8 פעמים א-ל, שזה **אברהם**. כל הפסוק הזה הוא בסימן אברהם והוא רומז רמז מאד ברור ומובהק לסוד אברהם. בתחלה הוא אברם — כשהוא עדיין רק חושב אלקות, חוקר אלקות בשכל שלו — אבל ככה לא מולידים, ככה לא מקימים את העם היהודי לדורות, ככה לא מולידים את יצחק. את ישמעאל אפשר להוליד קודם, אבל את יצחק, ה"זרע

העצה הזו היא עצה של ה', של התקשרות לה', והעצה הזו ודאי תקום. לעזוב את כל ה"רבות מחשבות בלב איש". לחיים לחיים.

יסוד: עצת המילה

הפיכת אברם המשיג לאברהם המאמין

נחזור לפסוק: "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום". יש כאן מלה מיוחדת, שמודגשת בפסוק — "היא תקום". אפשר היה לומר גם בלי המלה "היא", להסתפק ב'ועצת הוי' תקום" — מה מוסיף "היא תקום"?

ידוע^{טז} שיש רמז מופלא ביותר בפסוק הזה, שכדאי לכוון כל יום בתפלה בפסוקי "יהי כבוד" — "רבות מחשבות בלב איש" ראשי תיבות אותיות **אברם**. עד ברית המילה שלו הוא נקרא אברם, זהו השם שהוא קבל מהלידה. ה' רוצה לשנות את המצב שלו, "ויוצא אתו החוצה"^{טז}, מחוץ למזלות, לכוכבים, "צא מאצטגונינות שלך"^{יז} — מרים אותו למעלה מהכוכבים, וכבר אומר לו ש"אברם אינו מוליד, אברהם מוליד"^{יח}. אני

אשנה את השם שלך — לא מיד, כמה וכמה שנים טובות מאוחר יותר, בברית המילה — ואברהם כבר מוליד. הכל תלוי בתוספת האות ה בשם שלו, אותה הוא מקבל יחד עם מצות ה' למול את עצמו בגיל 99, לגלות את העטרה, שהיא המלכות שלו. הביטוי של גילוי העטרה הוא תוספת האות ה בשמו, שאז הוא שלם ב**רמח**

בתחלה הוא

אברם - כשהוא
עדיין רק חושב
אלקות, חוקר
אלקות בשכל שלו
- אבל ככה לא
מולידים, ככה לא
מקימים את העם
היהודי לדורות

כ תנחומא לך לך טז (הובא ברש"י בראשית יב, ב).

כא בראשית טו, ו.

כב שמות רבה כג, ה (ע"פ שה"ש ד, ח).

כג וראה גם נעם אלימלך ויגש ד"ה "או יאמר כו' דאיתא במדרש".

כד וראה באורך בח"א של ההתוועדות - נדפס בגליון מקץ חנוכה.

טז אגרא דכלה פא, א.

יז בראשית טו, ה.

יח רש"י שם.

יט קהלת רבה ה, ד (ועד"ז ברש"י הנ"ל).

עצה מופלאה

ביותר - 'שמור
שבת כמו שצריך,
וככה מוחלים לך
את כל העוונות.
אתה מתחיל
חדש!'

בלב איש" אומר ששבת היא היא העצה של ה'. כמו שכתוב גם בסיום התניא, מה המיוחד של שבת, בין היתר? ש"כל השומר שבת כהלכתה מוחלין לו כל עונותיו"^{לה}. עצה מופלאה ביותר – 'שמור שבת כמו שצריך, וככה מוחלים לך את כל העוונות. אתה

מתחיל חדש!'. בשבת "כל מלאכתך עשויה"^{לו} וגמורה. גם העוונות שלך – הכל גמור, אתה גמור. כשאתה מגיע לשבת אתה גמור... אבל מה? "מינה מתברכין כולוה יומין"^{לז} – השבת נותנת כח להתחיל דף חדש לגמרי, לחלוטין, של השבוע הבא עלינו לטובה מדי שבת בשבתו. יש פה עצה מופלאה – שבת, מוחלים לך את הכל. כתוב^{לח} שמי שעולה לגדולה, מי שנושא אשה, מוחלין לו את כל העוונות שלו. כך גם בשבת – יש בה זיווג של "נושא אשה", יש בה עליה לגדולה, שרק לעם ישראל נתנה השבת^{לט}. ובכלל, אם שומרים שבת כהלכתה – אתה גמור למעליותא, אתה מחול. עכשיו אתה יכול להתחיל לחיות חיים טובים, חיים אמתיים – לא חיים של "רבות מחשבות" אלא חיים של "עצת הוי" היא תקום". לפי הפירוש הזה, העצה הטובה שיש כאן מהקב"ה אלינו – העצה הטובה שה' נותן לנו – היא לשמור שבת כהלכתה.

העצה הראשונה היתה אמונה, ששייכת לרישא דלא ידע ולא אתידע. תמיד מסבירים^מ שהמדרגה הזו היא בעצם תענוג עתידי, שעוד לא גלוי בעולם שלנו, כאן הוא רק אמונה פשוטה. אחר כך, ב"רישא דעתיק", יש תענוג שגם אנחנו מצווים להתענג, שהוא סוד השבת.

לה שבת קיח, ב.

לו רש"י על שמות כ, ט.

לז ע"פ זהר ח"ב סג, ב.

לח סנהדרין יד, א.

לט סנהדרין נח, ב. דברים רבה א, כא. ובכ"מ.

מ ראה סה"מ תש"ט ח"ב סוד"ה "הפך ים ליבשה"; ספר

הנפש פ"ד (עמ' עב), ובכ"מ.

קדש"^{כה}, אפשר להוליד רק אחרי תוספת ה בברית מילה^{כו}.

אם כן, יש פירוש פשוט מהי "עצת הוי" – 'תמול את עצמך!', החל מ"ומלתם את ערלת לבבכם"^{כז}. אם אתם תמולו את הערלה גם אני אגלה את העטרה, "ומל הוי" אלהיך

את לבבך ואת לבב זרעך"^{כח}, אתן לך את היה וכבר תוליד בקדושה את עם הנצח. מהו עם הנצח? העם שמאמין. ברגע שיש אמונה יש גם אמת ואמת היא דבר שאינו כוזב^{כט}, אינו נפסק, הוא עומד קיים – "היא תקום", תתקיים לנצח נצחים. כמובן, העצה של תיקון הברית (בסוד "ותקננו [בגימטריא ברית] בעצה טובה מלפניך"^ל), שייכת לספירת היסוד.

תענוג: עצת השבת

סופי התיבות "מחשבות בלב איש" למפרע הם אותיות שבת^{לא}. בשבת כתוב "ודבר דבר"^{לב} וחז"ל דורשים "דיבור אסור, הרהור מותר"^{לג}. יש פירוש אחד, שיוצא רמוז מהפירוש הזה, שגם בשבת יש "רבות מחשבות" – בהיתה, כי "הרהור מותר" ורק "דבור אסור". זהו פירוש חיצוני, כמו חיצוניות השבת בסיום התניא^{לד} שסיימנו אתמול.

אבל הפירוש הפנימי שהפסוק הזה גופא רומז לתיקון ה"רבות מחשבות". הסוד כאן הוא לא רק לומר שמותר לחשוב, "הרהור מותר" ורק דבורי חול אסורים. הרמז של שבת ב"רבות מחשבות

כה זהר ח"א קי, א. ובכ"מ.

כו וראה בראשית רבה מד, י.

כז דברים י, טז.

כח שם ל, ו.

כט ראה לקו"ת מטות פג, ג"ד ומסעי צג, ב ואילך. ובכ"מ.

ל נוסח ברכת "השכיבנו".

לא יוסף תהלות על תהלים צד, יט בשם הרוקח.

לב ישעיה נח, יג.

לג שבת קנ, א.

לד סוף קונטרס אחרון.

היכולת של הקב"ה, שהוא הקובע, יכול להיות כן ויכול להיות לא. אם אני מאד רוצה שיהיה כן אני יכול להתפלל – "יהי רצון". 'אם ירצה השם', אם ה' רוצה הדבר יהיה, ואני יכול להתפלל לקב"ה "יהי רצון מלפניך" שהדבר שאני רוצה אותו יהיה. כמו שאמרנו הרגע, 'אם ירצה השם' ו"יהי רצון" קשור באופן מיוחד ליום הזה, י"ט כסלו, שיש בו כח מיוחד לבקש מה'. כל בקשה היא רחמי – לבקש מה', אם ירצה השם.

אהבת "בכל מאדך"

בתוך ה"אם ירצה השם" צריכה להיות גם אהבת ה'. עוד רגע נזכיר "עצת הוי" של אהבת ישראל, אבל איפה אהבת ה' בפרצוף שבונים כעת? אדמו"ר הזקן, בעל הגאולה, אומר "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ"^{מז} – אני לא רוצה את הגן עדן שלך, לא את העולם הבא שלך, רק אותך בעצמך^{מח}. הרצון הזה הוא באמת לפרוץ עד לעצמותו יתברך ממש, כמו שכתוב ב"היום יום"^{מז} – אני לא רוצה שום גילוי, רק עצמות. שרש האהבה הזו הוא ב"רישא דאריך", ברצון שבכתה, ב'אם ירצה השם'^{מז}.

האהבה שאנחנו אוהבים את ה' – על דרך אדמו"ר הזקן שאומר "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי", לא רוצה "עמך" אלא רק אתה בעצמך – היא עוצמת החפץ והרצון של הנשמה של היהודי. זהו גם ה"רצוא" להגיע ממש לעצמותו, כך כתוב, אלה המילים. מה פירוש 'לא רוצה את הגן-עדן שלך, את העולם-הבא שלך'? לא רוצה שום גילוי, רק עצמות – אני רוצה אותך בעצמך. האהבה העצומה הזו היא אהבת "בכל מאדך"^{מח},

דווקא כאשר אנו מתענגים, כיף לנו, מוחלים לנו את כל העוונות שלנו – ה' רוצה את התענוג, נותן לנו עצה טובה.

שוב, כל פעם נחזור: העצה העיקרית של ה' היא "עצתו אמונה". אחר כך אמרנו שיש כאן רמז מובהק של ברית מילה וגילוי האות ה שמשלימה את **אברהם ל-רמח**, ח פעמים **אל**, סימן הפסוק. אחר כך יש פה רמז של שמירת שבת.

רצון: אם ירצה השם

יש מהשל"ה הקדוש^{מא} רמז פשוט ויפהפה: הוא אומר שה"רבות מחשבות" הן המחשבה של האדם שהוא יכול לתכנן את החיים שלו ולהצליח לפי ה"רבות מחשבות" שלו ואילו ה"היא" היינו ראשי תיבות **אם ירצה השם**. הוא אומר ש"עצת הוי" העיקרית היא לצאת מהמחשבה שאני קובע, ש"כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה"^{מב}. צריך להאמין בה', לבטוח בה', והעיקר לדעת שהכל מה'. "הכל בידי שמים, חוץ מיראת שמים"^{מג} שלי, שתלויה

דווקא כאשר אנו מתענגים, כיף לנו, מוחלים לנו את כל העוונות שלנו – ה' רוצה את התענוג, נותן לנו עצה טובה

בבחירה שלי. היות ש"הכל בידי שמים" צריך לומר על כל דבר – קודם חושבים, אחר כך אומרים, אחר כך עושים – 'אם ירצה השם', ר"ת **היא** (גם למפרע).

אם כן, יש פה עוד רמז יפה, ש"עצת הוי" היא פשוט האמירה והמחשבה הזו של 'אם ירצה השם'. אם ירצה השם – הדבר יהיה. ואם השם לא ירצה – הוא לא יהיה. כמו שדברנו???מקושרת??? בסוד היכולת שבעצמות ה' – הוא 'יכול כן' ו'יכול לא' בשוה, יכול להאיר ויכול לא להאיר – כך כל דבר בחיים, מצד

מא שער האותיות אות אלף ערך 'אמת ואמונה'.

מב דברים ח, ז.

מג ברכות לג, ב; נדה טז, ב.

מד תהלים עג, כה.

מה דרך מצותיך שרש מצות התפלה פ"מ (קלח, א). וראה בהערה הבאה.

מו לוח "היום יום" ח"י כסלו.

מז ורמז: אם ירצה עולה רצון שעולה שמו, דהיינו השם ע"ה (כלומר, אם ירצה השם הוא בעצם יחוד שמו-שמה, עבודה לשמה, לשם בנין המלכות, ה תתאה שבשם, וד"ל).

מח דברים ו, ה.

עצה? הרי "רבות מחשבות בלב איש – ועצת הוי" היא תקום". אם תעשה תשובה, זו הסגולה, כך פוסק להלכה הרמב"ם^נ – "סוף ישראל בסוף גלותן לעשות תשובה" ומיד הגאולה באה, מיד משיח בא. העצה שמשיח עצמו נותן לכולם היא לעשות תשובה, גם לצדיקים – משיח בא "לאבתא צדיקא בתשובה"^נ. אם רוצים להביא משיח, רוצים לקבל את ההשראה שאנחנו נזכה לטכס עצה איך לקדם ולזרז את הגאולה – צריך לעשות תשובה. מה פירוש לעשות תשובה? לצאת מהמקום הקודם שלך ולהגיע למקום אחר, "מקום שבעלי תשובה עומדין בו" ש"אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו". צריך להגיע למקום אחר, "מקום אחד"^נ.

יש עוד עצה טובה^נ – תתפלל! אתה רוצה משהו ולא יודע איך להשיג אותו? תתפלל לה. כל החב"ד שהסברנו קודם הן "עצה טובה קא משמע לך".

חג"ת: אהבת ישראל, יראת שמים וצדקה

היות ש"לית מחשבה תפיסא ביה כלל – כי אם בתורה ומצוותיה"^נ אז יש עצה טובה מאד, שהיא בעצם כנגד החסד – תתעצם עם ה"כלל גדול" של התורה. חוץ מלימוד תורה וקיום מצוות בכלל, יש דבר שנקרא "כלל גדול בתורה"^ס – "ואהבת לרעך כמוך"^{סא}, אהבת ישראל. אתה רוצה להצליח בעסק? אתה רוצה להתרפא מחולי? עוד לפני שאתה מתפלל, "הריני מקבל עלי מצות עשה של 'ואהבת לרעך כמוך'"^{סב}, תאהב יהודים. אם תאהב יהודים –

נה הלכות תשובה פ"ז ה"ה.

נו לקו"ת שמע"צ צ"ב, ב (ועוד) ע"פ זהר ח"ג קנג, ב..

נד בראשית א, ט. וראה עוד לקמן בסוד התפארת.

נח ראה שיחות הר"ן עב.

נט תניא פ"ד.

ס בראשית רבה כד, ז.

סא ויקרא יט, יח.

סב שער הכונות דרושי ברכת השחר. שו"ע אדה"ז או"ח

מו, יא.

שהיא בבחינת "עושין רצונו של מקום"^{נט}, היא פנימיות הרצון (עצת ה' לעשות רצונו באמת). מתוך האהבה העצומה הזו אני מבין שהכל בסופו של דבר תלוי ב'אם ירצה השם', ברצון של ה' – צריך להתבונן בכך עמוק. ה"רצוא" הוא הרצון שלי – וב"שוב" שלו הרצון שלי מבין ותופס שהכל קורה אך ורק לפי הרצון של הקב"ה, "עצת הוי" היא תקום".

חב"ד: תורה תשובה תפלה

הסברנו בחלק הראשון של ההתוועדות שתורה, תשובה ותפלה מכוונות כנגד חכמה ("אורייתא מחכמה נפקת"^נ), בינה ("ולבבו יבין ושב"^{נא}) ודעת (מח האחור, ממנו נמשכת התפלה, בה יודעים את ה'). על כל אחד משלשת הדברים האלה יש מי שמפרש שהוא העצה העיקרית שה' נותן לנו:

יש מי שמפרש^{נב} ש"רבות מחשבות בלב איש" אבל "עצת הוי" היא 'שב ותלמד תורה', שם תמצא את הפתרון האמתי לבעיה שלך או למבוקש שלך. הוא בא מתוך התורה. אתה רוצה לקבל השראה מה לעשות בחיים? תלמד תורה, הרבה תורה, וככה תקבל את העצה מה' מה עושים?!

יש מי שמפרש^{נג} – הכל פירושים שכתובים – שהעצה של ה' היא: אתה נבוך, לא יודע, וממילא מלא מחשבות לכאן ולכאן ולא יכול להכריע ביניהן, ובאמת הן מחשבות שוא. מה צריך לעשות? מה העצה של ה'? 'תעשה תשובה!'. הבעיה העיקרית שלנו, עם ישראל, היא שמשיח לא בא. הרבי אמר לנו "עשו כל אשר ביכולתכם" והורה לנו לטכס עצה^{נד}. איך אני יכול לטכס

נט ראה ברכות לה, ב מהרש"א שם ד"ה "ואספת דגנך" (וכן הוא בלקו"ת שלח מה, ג ועוד).

נז זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

נח ישעיהו, ו'.

נב ראה קהלת יעקב ערך 'רבות' ורבינו שם טוב לאבות פ"ו מ"א (ובחומות אנך על אתר).

נג ראה פירוש רבינו יונה על משלי יט, כ.

נד שיחת כ"ח ניסן תנש"א.

אמא בתפארת ז"א^{עב}, וד"ל). זהו תיקון הנפש, העצה הכי טובה היא להרבות בצדקה.

נו"ה: "פרו ורבו"

יש עוד עצה טובה, שהיא בעצם המצוה הראשונה של התורה – "פרו ורבו"^{עג}. זהו נושא בפרשת השבוע, פרשת וישב: אחרי מכירת יוסף הצדיק – בחת"ת של היום, י"ט כסלו – יש את הסיפור של יהודה ותמר, בחת"ת של כ' כסלו. יהודה ירד מאת אחיו^{עד}, ובלשון חז"ל היה "עסוק ליקח לו אשה"^{עה} כדי להוליד ילדים. מה הכוונה? לפי הפירוש בחסידות^{עו}, אחרי החטא שלו האחריות שלו על מכירת יוסף ולאבל הכבד והבלתי-ניתן-לנחמה אצל יעקב אבינו שהיא גרמה, הוא החליט שהדבר היחיד שהוא יכול לעשות בחיים הוא רק להתחיל מחדש לגמרי. כל מה שהיה לי אבוד, אני 'גמור' לגריעותא, לא למעליותא. הדבר היחיד שאני יכול לעשות, העצה הטובה שלי, היא רק להתחתן ולהוליד ילדים. למה? כי זו המצוה הראשונה בתורה, "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשׂה ורדו", מצוה ששייכת למלכות, "ורדו". זו גם עצה טובה. כל מי שלא נשוי – צריך להתחתן, להוליד ילדים בעולם, "א איד דארף מאכן נאך א איד"^{עז} ('יהודי צריך לעשות עוד יהודי'). אולי יש תקוה. אני מקרה אבוד, אבל כולי האי ואולי יצא ממני משהו טוב. זו עצה מצוינת – להתחתן ולהוליד ילדים, גם בגשמיות וגם ברוחניות.

מלכות: לתת עצה לה'

הגענו ל"אחרון אחרון חביב" מכל העצות הטובות שאנחנו עכשיו מדברים: מה פירוש

הכל יבוא לך, כל העצות הטובות מאת ה', הוא יתן לך הכל. אתה רק צריך לעשות דבר אחד בחיים – לאהוב יהודים. אין לך עצה טובה יותר. מה עוד יש? אמרנו קודם ש"הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים". אני יכול לומר לה' – 'אני לא צריך עצות בכלל, אתה תתייעץ ותעשה כטוב בעיניך, כי הכל אצלך, הכל תלוי בך, ואני רק אשתדל לעשות את הדבר היחיד שתלוי בי – יראת ה'". אנחנו מסבירים תמיד^{סג} שיראה היא רגישות – לא לפגוע. לא לפגוע בה'^{סד}, שמצוה מצוות, ולא לפגוע בזולת. יראה היא הכח המאזן, בת-הזוג של אהבת ישראל, לא לפגוע בזולת – יראה. יש אהבת ישראל בכלל ויש יראת שמים. הרי צוואת אביהבעש"ט היא "לא לפחד משום דבר – רק מהקב"ה", עצה טובה מאד, "ולאהוב כל יהודי"^{סה}. כמו שכתוב בלוח "היום יום"^{סו}, אהבת ישראל היא לאהוב גם יהודי שלא ראית מעולם, שאין לך שום זיקה אליו כלל.

כל אגרת הקדש בתניא היא עצה טובה, לקיים את המצוה ב"ה הידיעה^{סז}, שכוללת את כל רמח מצוות עשה^{סח} – צדקה. הצדקה היא פועל יוצא של האהבה. אתה אוהב, אהבה היא רצון להשפיע, לכן אתה משפיע, נותן כמה שיותר – לא מסתפק במעשה, אפילו לא בחומש, לא מתחשב ב"המבזבז אל יבזבז יותר מחומש"^{סט}. אתה צריך את הנתינה בשביל התשובה, כמו שכתוב בתניא^{סז}, "עוד בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו"^{סח} (הצדקה כתיקון תשובה היא בסוד "יקוו המים אל מקום אחד" – סיום יסוד

סג חוברת **עדון המדות** עמ' י. ובכ"מ.

סד ראה רש"י שבת לא, א ד"ה "דעלך סני".

סה ראה **אור ישראל** ח"א ש"ב בשני הסיפורים הראשונים.

סו ג' אדר א'.

סז תניא פל"ז בשם הירושלמי (פאה פ"ח ה"ח).

סח בבא בתרא ט, א.

סט כתובות נ, א.

ע אגה"ת פ"ג.

עא איוב ב, ד.

עב ע"ח שער הכללים פרקים יא"ב ועוד.

עג בראשית א, כח.

עד שם לח, א.

עה בראשית רבה פה, א.

עו ראה מדור קול שמחה וישב.

עז שיחת י"ג תמוז תרצ"א; אג"ק ח"א עמ' קכח.

זהו התפקיד שלנו, עם ישראל, נשמות עם ישראל, נשמות הצדיקים, "ועמך כלם צדיקים" – לתת לקב"ה עצה טובה. מה העצה הטובה שאנחנו נותנים לקב"ה? 'תהיה מלך, תהיה גבר!'

"ומלכותו ברצון קבלו עליהם"^{פד}. העצה הכי טובה היא שכל מה שאתה עושה לכוון שאתה עושה אותו בשביל להמליך את ה' בעולם.

בפרצוף העצות הטובות העצה הזו היא ודאי המלכות – שאני עושה ופועל, כל מה שאני עושה בחיים, רק במחשבה אחת, להמליך את ה'. לכך קוראים "לשמה", לשם ה', המלכות^{פה}. אני עושה את הפעולה בשביל לגלות את מלכות שמים, "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו

אלא לכבודו שנאמר 'לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו'^{פז}. ה' רוצה את כבודו שיוצא מהדבר – הכבוד הוא כבוד מלכותו יתברך. כל דבר שתעשה, אפילו חולין – אפילו שאתה אוכל, או עושה משהו אחר, אפילו שיש לך תאוה באכילה שלך, כתוב "בכל לבבך"^{פח} בשני יצדיק"^{פט}, הרמב"ם אומר^צ שגם בתוך היצר הרע שלך תחשוב שאני עושה את זה בשביל ה', בשביל להמליך את ה' בעולם, בשביל להכיר ולגלות את הכבוד שלו, ש"מלא כל הארץ כבודו"^{צא}, כבוד מלכות. לשם כך הוא ברא את העולם, לשם כך הוא נמלך איתו, מתייעץ איתי, שאתן לו עצה טובה.

סיכום

אמונה היא רדל"א; שבת היא רישא דאין"^{צב}, תענוג, ענג שבת; רצון הוא 'אם ירצה השם'; תורה-תשובה-תפלה הן חב"ד, כמו

'להמלך?' מלכות היא לשון עצה. המלך זקוק ליועצים. אפילו על הקב"ה, שהוא "מלך מלכי המלכים", כתוב^{עח} "במי נמלך?" – הוא היה צריך מישהו להתייעץ אתו. אמרנו ש"עצת הוי"^ה היא או שה' עושה לפי מה שהוא מתייעץ בינו לבין עצמו, מבלי שאכיר בעצה שלו עד שהיא יוצאת לפועל, או שהוא נותן עצה בלב שלי, שותל בלב, במקום ה"רבות מחשבות", עצה טובה מה עושים, עצה שבאה ממנו, עצה שלו. כעת נאמר דבר

שלישי, ש"עצת הוי"^ה היינו לתת לה' עצה. על העצה הזו נאמר "במי נמלך? בנפשותן של צדיקים". זהו התפקיד שלנו, עם ישראל, נשמות עם ישראל, נשמות הצדיקים, "ועמך כלם צדיקים"^{עט} – לתת לקב"ה עצה טובה. מה העצה הטובה שאנחנו נותנים לקב"ה? 'תהיה מלך, תהיה גבר'^{פז}!. אז, כשאנחנו באמת נותנים לו את העצה הזו, הוא מקבל מאתנו. "במי נמלך?" הוא נמלך בנו ונעשה מלך. כלומר, העצה הכי טובה שלנו היא בעצם להמליך את ה'. איך ממליכים את ה', פועלים את "והיה הוי' למלך על כל הארץ"^{פס}? על ידי שמה שעושים – עושים "לשמה". כמו שהרבי אומר^{צב}, שכל מצוה שעושים מכוונים שהיא להביא משיח, להוליד משיח. מה הפירוש הפשוט של "לשמה"? בשביל ה'. אנחנו עושים בשביל ה'. מה ה' צריך? "אין מלך בלא עם"^{פג} – הוא צריך עם שרוצים אותו,

פד תפלת ערבית.

פה דגל מחנה אפרים יתרו ד"ה "וישמע" ועוד.

פו ישעיה מג, ז.

פז אבות פ"ו מי"ב.

פח דברים ו, ה.

פט ברכות פ"ט מ"ה.

צ שמונה פרקים לרמב"ם פ"ה.

צא ישעיה ו, ג.

צב עמק המלך ש"ט פ"א ואילך. ראה מעין גנים ח"ב ויקהל.

עח ע"פ בראשית רבה ח, ג"ז.

עט ישעיה ס, כא.

פ תהיה גבר עולה 625 - 25 ברבוע, 5 בחזקת 4, אדם במילוי (אלף דלת מם), היינו אדם מלא (וכן הוא מאד - לשון גבורה והתגברות - במילוי, כפשוט).

פא זכריה יד, ט.

פב ראה דבר מלכות ח"י שרה. ועוד.

פג רבינו בחי"ל בראשית לח, ל ועוד.

בעלה"^צ, בטחון הוא דבקות, "והאדם ידע"^צ. המחשבה של האדם ש'אני אבוד' שייכת להוד והעצה להתעודד ולשאת אשה ולהעמיד דורות שייכת לנצח (הכל נלמד מיהודה, לשון הוד, שהתעודדותו היא ראשית בנין המלכות בפועל מהנצח); ברית מילה היא כמובן יסוד; המלכת ה' היא מלכות. עד כאן בראשי פרקים פרצוף של "ועצת הוי' היא תקום".

צו משלי לא, יא.
צז בראשית ד, א.

שאמרנו; אהבת ישראל היא חסד; יראת ה' – שתלויה בי, "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" – היא גבורה; צדקה – שהיא לרחם בפועל, לא רק לאהוב את הזולת אלא לרחם בפועל – היא בתפארת, ברחמים (והצדקה גם יוצאת מהאמונה, "והאמן בהוי' ויחשבה לו צדקה"^צ); "פרו ורבו" היינו "איהו בנצח, איהו בהוד"^צ – הזיווג, ליקח אשה, הוא יחוד נצח והוד. הספירות נצח והוד נקראות "בְּטָחוֹת"^צ, "בטח בה לב

צג בראשית טו, ו.
צד ע"ח שער הכללים פ"א. ובכ"מ.
צה תהלים נא, ח; איוב לח, לו.

הלומד על מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ "ועצת הוי'" יכולה להיות בינו לבין עצמו ויכולה להיות עצה טובה לאדם.
- ◆ "טוב הוי' לכל" – העצה הטובה לכל היא האמונה בה' (שלמעלה מכח המחשבה).
- ◆ עם עצת-האמונה יהודי יכול לעבור בשלום את השבעים-שמונים שנה בעולם הזה.
- ◆ ב"ט כסלו צריך היהודי למצוא עצה טובה מה הוא באמת צריך – ולפעול זאת בבקשתו.
- ◆ ראוי לכוון כל יום בתפלה: "רבות מחשבות בלב איש" ר"ת **אברם** "ועצת הוי'" – להוסיף לשמוח – "היא תקום".
- ◆ בברית המילה הופך אברהם אבינו מחוקר למאמין ומקבל את הכח להעמיד עם.
- ◆ עצת השבת היא לטובתנו – תתענגו ואמחל על כל עונותיכם!
- ◆ יש לחשוב ולומר תמיד 'אם ירצה השם' כי רק "עצת הוי' היא תקום".
- ◆ מה"רצוא" של רצון בעצמות ה' בלבד (פנימיות הרצון) באה ב"שוב" ההכרה של 'אם ירצה השם' (חיצוניות הרצון).
- ◆ את "עצת הוי'" ניתן למצוא בתורה.
- ◆ "עצת הוי'" לפתרון בעיית הגלות היא – עשו תשובה!
- ◆ כשאינך יודע מה העצה להשיג משהו – פשוט תתפלל עליו.
- ◆ על ידי אהבת ישראל זוכים לכל.
- ◆ כדאי להתמקד בדבר היחיד שתלוי בנו – יראת שמים.
- ◆ העצה הטובה לתיקון הנפש היא להרבות בצדקה.
- ◆ כשאדם מתייאש מעצמו העצה הטובה היא ללדת ילדים.
- ◆ התפקיד של עם ישראל הוא לתת עצה טובה לה'.
- ◆ "עצת הוי'" היא העצה הטובה שאנחנו נותנים לה' – 'תהיה מלך, תהיה גבר!'.
 ◆ העצה הטובה ביותר היא לכוון בכל מעשה – במצוה ובדברי חולין – להמלכת ה' וגילוי כבודו בעולם.

קול שמחה

פרשת ויגש

בי אדני

הכתה, "כתר מלכות". כלומר, התחנה כאן באה מהנקודה הגבוהה ביותר של המלכות, סוד שם א־דני, שביהודה. ורמז: "בי אדני" עולה מזל, עז — כאן מזלו של יהודה הוא המדבר ומתחנן (יש כאן כעין משוואה, "אליו יהודה" עולה "בי אדני" העולה מזל, בסוד מזל עליון ומזל תחתון המאירים כאן בנשמת יהודה), שייך למלכות "ויתן עז למלכו וירם קרן משיחו", עז המלך בא מהמזל שלו.

הדבור הנובע מעומק הנפש, ממזל הנשמה, מכתר המלכות המופיעה ביהודה, מתבטא באופי הדבור, כפי שמוסבר בתורות הבאות:

מלחמה ופיוס

במדרש, ויגש אליו יהודה... רבי יהודה אומר אין הגשה אלא למלחמה... רבי נחמיה אומר הגשה לפיוס... רבנן אמרי הגשה לתפלה... נראה, שהתפלה היא מקובלת דוקא אם היא מעומק הלב ובעצמות הנפש הוא מתפלל, אז התפלה הזאת רצויה. וגם לענין מלחמה צריך לעורר עצמו עם פנימיותו ללחום עם שכנגדו, וכן לפיוס. וד"ל. וזה ויגש אליו יהודה, שיהודה נגש אל עצמיותו. ועל פי זה נתבאר המדרש. עיי"ש ודו"ק.

לכאורה, מלחמה ופיוס הם תנועות הפוכות והתפלה כלל אינה פניה אל יוסף אלא אל ה'. באמת "אלו ואלו דברי אלהים חיים", יהודה ניגש בו־זמנית לכל הדברים, שיש להם מכנה משותף — הצורך בפעולה פנימית. למלחמה

אומר רבי שמחה בונים: ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני. איתא בכתבים, 'בי אדני', אותיות השם בי. ונראה פירושו, שיהודה אמר ליוסף איך תחשדוני על הגניבה, דבר חומרי, הלא 'בי אדני', שהשם כלול בי, שאני עובד ה' במדרגה גדולה. ודו"ק.

דברי יהודה "בי אדני" מתפרשים: בתוכי נמצא השם הקדוש א־דני השייך למלכות, שהרי יהודה הוא המלך. אמנם בשמו של יהודה עצמו נמצאות כל אותיות שם הוי' המפורש, ובכל זאת העיקר הוא דווקא שם א־דני הרמוז באות ד של יהודה, האות הנוספת על שם הוי', שדווקא היא עיקר שמו־שלו הנותן לו את משמעות ההודיה ("הפעם אודה את הוי'"). דל"ת היא אות המלכות "דלית לה מגרמה כלום".

ואלו דברי יהודה: "בי אדני" ולא יתכן שגנבתי את הגביע. גנבה באה מחמדה, שאינה שייכת במלכות של עולם האצילות (המיוחדת עם הספירות שמעליה, ואסור להפריד ביניהן) — עולם אלוקי שלא שייכת בו חמדה גשמית. הלשון "בי אדני" כתובה פעם ראשונה בפרשת וישב, ויאמר [יהודה ואחיו] בי אדני, ופירש רש"י "בי אדני", לשון בעיא ותחנונים הוא בלשון ארמי בייא בייא. התחנונים שייכים לספירת המלכות, מדת יהודה, בסוד "ואני תפלה" (שאמר דוד, צאצא יהודה). בין עשרת לשונות התפלה שמונים חז"ל, כנגד עשר הספירות של המלכות, התחנונים מכוונים כנגד

באחד מן המדוות. אמנם, איש הנבון המכלכל דבריו במשפט, ונוצר דעת ותבונה בלבו, דבורו בהנהגת השכל, פעם בניצוח ופעם בהודיה, או באחת מהמדוות כמשפט שכלו. וזה פירוש מה אופן זה מראה פנים מכל צד כך היו דבריו של יהודה אל יוסף מבהיק מכל המדוות. וזה פירוש 'ויגש אליו יהודה', שניגש אל בחינת עצמיותו שכלול מהכול, שיהודה ניגש לבחינת עצמו, כידוע. והבן.

יהודה הוא "איש הנבון" (כמו יוסף "חכם ונבון", יהודה מדבר ליוסף ב'גובה העינים', שוה בשוה, "ויגש אליו יהודה" ס"ת שוה) ודבורו הוא בהנהגת השכל (כמבואר בקבלה שיש זמנים, כמו חנוכה וראש חודש, שהמלכות מקבלת ישר מהמוחין). יהודה ניגש לעצמו ("ויגש אליו"), למדת המלכות שלו, "בי אדני" (שם אדני כנ"ל), ומדת המלכות כלולה מכל המדוות הקודמות (חגתנה"י). בלשון הקבלה, המלכות מקבלת ונבנית מהמלכויות של כל הספירות, מהכתר ועד היסוד (מהמלכות של הכתר נעשה כתר שבמלכות וכו'), אך כאן העיקר הוא מה שהמלכות מקבלת מהמדוות, ו'קצוות (חגתנה"י), כאשר כל מדה היא קצה אופן מיוחד, וכך דבריו של יהודה הם "דבר דבור על אפניו", פונה לכל האופנים הצדדים, דבור בכל המדוות, ניצוח או הודיה (ניצח והוד) וכו'.

זו תכונת הדעת (המתפשטת בכל המדוות ומנווטת ביניהן), לעומת הכסיל המדבר בלי דעת ודבורו הוא רק במדה אחת, כאשר הדעת היא ביטוי של העצם (ודעת אמתית יש רק לישראל ולא לאומות, "אל אחר אסתריס"). מי שמדבר בדעת, מנקודת פנימיות נפשו, יכול גם לנוע בין האופנים השונים של מלחמה, פיוס ותפלה (ותוך כדי שהוא מבטא את נקודת נפשו הפנימית הוא רגיש גם לתגובות הזולת ויודע כיצד לנווט את דבורו באופן המועיל ביותר).

נגשים מתוך התעוררות פנימית, עד נכוונות למסירות נפש. לפיוס אפשר, לכאורה, לגשת בחיצוניות, אך באמת הדבר ניכר והפיוס לא יפעל את פעולתו אם לא יבוא מעומק הלב. וכמובן, הגשה לתפלה היא מעומק הלב. לאור זאת מפרש רבי בונים "ויגש אליו יהודה", שבפשט היינו גישת יהודה ליוסף, באופן פנימי: יהודה ניגש אל עצמו, דהיינו אל פנימיותו.

גם הרבי מקצץ פירש "ויגש אליו... שניגש אל עצמו" ומוסיף "ומה שכפל יהודה הדברים בדברו עם יוסף, יען כי בפעם שנית היו הדברים יותר מעומק הלב". לפעמים אומרים משהו ולא פועלים, 'זה לא עובד', ומתברר שצריך לומר פעם נוספת, יותר מעומק הלב!

תפלה מלחמה ופיוס הם בסוד הכנעה – הבדלה המתקה, חש-מל-מל: תפלה היא מתוך הכנעה, "אין עומדים להתפלל אלא מתוך כובד ראש", "כעבדא קמיה מריה", תפלה בחשאי, חש; מלחמה היא תנועה של הבדלה, להיות "על אויבך", בחינת מל לשון מילה, לכרות את הערלה; פיוס היינו המתקה, כפשוטו (מל מלשון דבור). פיוס אותיות יוסף (ו פעמים הוי', שם ההמתקה), שייך למדת היסוד שבו יש את מתנת השלום ("תמורת שלום מלחמה").

דבור בדעת

הגישה של יהודה אל עצמו-פנימיותו מתבטאת בהיבט נוסף של דבורו:

במדרש רבה: דבר אחר, ויגש אליו יהודה, כתיב 'תפוחי זהב במשכיות כסף דבר דבור על אופניו', מה אופן זה מראה פנים מכל צד, כך היו דבריו של יהודה נראים לכל צד בשעה שדבר עם יוסף. ביאור זה. כי האדם המתוכח עם חברו בכל רוחו יוצא באין מעצור ובלי דעת ידבר. נמצא כי דבורו הוא באופן ובמדה אחת אשר הוא עומד שם

"ויצאה והיתה"

הערות במסכת גיטין

קידושי כסף

לשון כיסופים, "כי נכסף נכספתה"^ח, "לית פולחנא כפולחנא דרחימותא". קידושי כסף הם סגולה לשלום בית, והרמז: **כי יקח בכסף או שוה כסף = שלום בית. כי יקח = נצח**, סגולה לקשר נצחי. **קדושי כסף = י פעמים חן**, שלמות החן בין האיש והאשה.

מצא טוב

"לא טוב היות האדם לבדו" ואילו "מצא אשה מצא טוב". והנה **כי יקח איש = זך פעמים טוב** (שעולה **בעל שם טוב**). **אשה = חי פעמים טוב**, 'יהלום' טוב. וביחד, **כי יקח איש אשה = אדם מאד פעמים טוב** – על ידי קידושי כסף המחברים בין האיש והאשה נעשה הזוג 'אדם טוב' שהרי דווקא שניהם יחד הם 'אדם', ו"יקרא את שמם אדם" ובשניהם מתקיים "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו [= **כי יקח במילוי, כף יוד יוד קוף חית**]".

אין ייש כסף

הגמרא מביאה מקור נוסף לקידושי כסף: "ויצאה חנם אין כסף", אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר"^ט. דהיינו, באמה העבריה

"כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר פרישת ונתן בידה ושלחה מביתו. ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר"^א. מכאן (דווקא מפרשת גירושין) לומדים את דרכי הקידושין האמורות במשנה "האשה נקנית בכסף בשטר ובביאה"^ב – "כי יקח", אין קיחה אלא בכסף"^ג; "ובעלה", מלמד שנקנית בביאה"^ד; "ויצאה והיתה", מה יציאה בשטר אך הויה נמי בשטר"^ה. הצירוף "כי יקח" נמצא בתנ"ך רק בצורה זו "כי יקח איש אשה" (שלש פעמים, כולן בפרשת כי תצא). מכאן שעיקר הלקיחה הוא בעניין אישות וקידושין.

למרות שיש שלש דרכי קניין, מנהג ישראל הוא לקדש אשה בקניין כסף דווקא, "נהגו כל ישראל לקדש בכסף או בשוה כסף". ומסביר הרב^א: קניין כסף כתוב ראשונה בפסוקים, "כי יקח", וכן המשנה פותחת בקניין כסף. ובפנימיות: קידושי איש ואשה היינו הקב"ה (האיש) וכנסת ישראל (האשה), וקניין כסף היינו עבודת האהבה,

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימות הרב.

א דברים כד, א"ב.

ב משנה ריש קידושין.

ג קידושין ב, א.

ד קידושין ד, ב.

ה קידושין ה, א.

ו הלכות אישות פ"ג הכ"א.

ז לקו"ש ח"ט פרשת תצא שיחה ג.

ח בראשית לא, ל.

ט קידושין ג, ב. אדון זה אדון אחר = 343 = 7 בחזקת 3, גשם כו'. אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר = 1127 = 49 פעמים 23 = והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא היה הוי' אחד ושמו אחד = 343 הנ"ל ועוד 784, 28, כח"י,

האב ה'בורא' את בתו, כדי שהצדיקים יחזירו את העולם מיש לאין, כמו מעשה האדון שקונה אותה מתחילה כדי ליעדה, לא לרכוש 'יש' לעצמו אלא להחזיר את היש הנפרד לאין, דהיינו בטול של אחדות (בנישואין), ואם לא עשה כך אזי עליו להוציאה "אין כסף" (אין ממש).

שני עדים

נמצא שיש שני לימודים לקידושי כסף, "כי יקח איש" ו"יש כסף". שני פסוקים אלו הם כ'שני עדים' על קידושי איש ואשה, "על פי שני עדים יקום דבר" (כידוע שבקידושין העדים הם 'עדי קיום' וללא עדים אין חלות קידושין כלל²), יקום דבר הקידושין והקשר בין בני הזוג לעולם. "כי יקח איש" מדבר על פעולת האיש הלוקח־מקדש את האשה, ו"יש כסף" מדבר על צד האשה, שהרי 'האדון' הוא האב. "אין כסף" כתוב בספר שמות ו"כי יקח איש" בספר דברים, קודם צד האשה ואחר כך צד האיש, בסוד "אשה מזרעת תחילה". ספר דברים, "משנה תורה", הוא בחינת נוקבא יחסית לארבעת הספרים הראשונים, אך כאן "אחליפו דוכתייהו" ודווקא בספר דברים מודגש צד האישה־הזכר.

ורמזים: **אין כסף** ועוד **כי יקח איש אשה** = **חן** פעמים **טוב** ("אשת חן", "מצא אשה מצא טוב"). **ויצאה חנם אין כסף** ועוד **כי יקח איש אשה** = **הוי'** פעמים **אלהי** (92 פעמים **אחד־אהבה**).

נאמר "ואם שלש אלה לא יעשה לה [לא יעדה לו או לבנו ולא סייע לה לפדות עצמה] ויצאה חנם אין כסף [ויצאת לחפשי כשתגיעי לנערות]", ומכאן לומדים "אין כסף לאדון זה" כשיוצאת מרשותו בסימני נערות "אבל יש כסף לאדון אחר" כסף קידושיה לאביה כאשר מתקדשת בהיותה נערה.

כלומר, כיון שכתוב "אין" מובן מזה שקיים איזה־שהוא "יש". בפנימיות, זהו סוד "יש מאין", תודעת האין עצמה מולידה את מציאות היש, אם אין משהו משמע שראוי שיהיה ואכן סופו להיות, כלשון ספר יצירה "עשה מאינו ישנו" – ה'אינו' הוא כבר מציאות היולית שממנה נעשה 'ישנו', כיון שטבע הקדושה הוא שקיום עדיף על העדר.

ועוד: האדון קנה את האמה העבריה בכסף, וכעת כשהיא יוצאת אזי "ויצאה חנם אין כסף", תחילה היה לו כסף אך הוא עבר לאב – זהו תהליך מיש לאין, וכן **אדון** = **אין**. גם כאשר האדון מיעד את האמה, כמו שמצוה עליו לעשות, אזי "אין כסף לאדון זה" כיון שהוא נותן את הכסף (או ש"מעוה הראשונות לקידושין ניתנו" או שמקדש אותה בשווי המלאכה שנותר לה לעשות³). לעומת זאת, לגבי האב התהליך הוא הפוך: כשהיא מתקדשת ויוצאת מרשותו אזי "יש כסף", מאין ליש. הכל מזכיר את דברי הרב המגיד שהקב"ה ברא את העולם יש מאין, כמו

ברבוע, פעלת צדיק (לחיים).

¹ שמות כא, יא.

² יא ראה קידושין יט, ב, ואכמ"ל.

³ יב קידושין סה, ב.

ניגון

ח' מרחשון תשפ"ב | 523

הסיפור החסידי

רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצא | ישועה לפי היכולת

רבי מרדכי יוסף ליינר מאיז'ביצא, נודע על שם ספרו "מי השילוח", נולד בשנת תק"ס לאביו רבי יעקב מתלמידי החוזה מלובלין. היה תלמיד מובהק לרבי שמחה בונים מפשיסחא, ובהמשך קיבל על עצמו את הנהגתו של רבי מנחם מענדל מקוצק. בעקבות מחלוקת השקפתית, פרש עם קבוצת תלמידים מקוצק וייסד את חסידות איז'ביצא שהמשכה בראדזין. רבי מרדכי יוסף נודע בעמקות דברי החסידות שלו, ובהשקפתו לפיה בפנימיות כל מעשיהם של עם ישראל, אף החטאים, מבטאים את רצונו של הקב"ה בעולמו. דברי תורתו לוקטו על ידי נכדו, רבי גרשון חנוך העניך, לספר "מי השילוח". את דרכו המשיכו תלמידיו, רבי צדוק הכהן מלובלין, רבי לייבל'ה איגר ובנו רבי יעקב ליינר. רבי מרדכי יוסף הסתלק בז' טבת תרי"ד.

צרה ר"ל, כמו שכתוב: "על הצר הצורר אתכם", ובעת צרה מראה הקב"ה כאלו כביכול גם הוא משתתף בצרת ישראל: מניח של זהב ומסתפק בשל כסף, כדי להקל על ישראל. הרי שבשעת הדחק, שאין יד המבקש בעל הצרה משגת, מחויב גם הצדיק להשתתף בצרתו ולהסתפק כפי יכולת המבקש.

את ה'חצוצרות', מהן למד ה'מי השילוח' על חובת ההשתתפות בצרה, דרש המגיד ממעזריטש כ'חצאי צרות'. בסיפור הזה, חצאי הצורות הם חצאי צרות – החצי שנוטל על עצמו הרבי והחלק שנותר ביד החסיד. רבי שהוא בחינת חצוצרה דומה ליצחק אבינו (ק חצאי). כך מסופר עליו במדרש (בתרגום חופשי):

"...[לעתיד לבוא] אומר לו [הקב"ה] ליצחק: בניך חטאו לי! אמר לפניו: ריבוננו של עולם! בני, ולא בניך?! בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם "בני בכורי". עכשיו בני ולא בניך?! ועוד: כמה חטאו? שנותיו של אדם שבעים שנה. הורד עשרים שאינך מעניש עליהם [מפני שבדיני שמיים מענישים מגיל עשרים ואילך], ונשאר

חסיד ישיש אחד מחסידי איז'ביצא סיפר: כי פעם אחת נחלה אצלו אחד מילדיו, והמחלה גברה מאוד, ודרש ברופאים ולא הוטב לו, ופתאום נשמע כי המגיד מטריסק זי"ע בא לעירו, והתיישב בדעתו והלך להזכיר את הילד לפני המגיד זי"ע, וענה לו המגיד שיתן לו ח"י רוי"כ לפדיון, וכאשר שלא היה ביכולתו ליתן סכום כזה, הלך ממנו בלי תשובה.

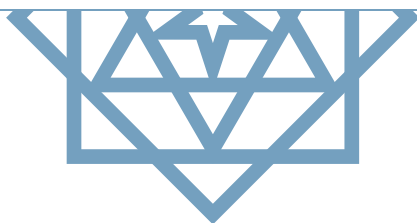
כאשר שב לביתו וסיפר לאשתו, צעקה עליו: מדוע לא מכר את כל אשר לו, עבור המעות הנדרש? ואחר שהמחלה של הילד גברה עליו, נסע לרבו זצ"ל מאיז'ביצא, וסיפר לפניו ממחלת בנו, וגם סיפר את אשר היה לו עם המגיד מטריסק זי"ע.

אמר לו רבו מאיז'ביצא זצ"ל, שיתן פדיון ח"י גרוש ואי"ה יתרפא הילד. והוסיף לאמור: כי יכולים ללמוד מתורתנו הקדושה, כידוע כי כל בלי המשכן היו של זהב שולחן ארון ומנורה וכו', אבל שתי החצוצרות היו של כסף (במדבר י', ב') והטעם לזה יען כי בהחצוצרות צוה המקום לתקוע בעת

שייך הרבי לנצח – ענף החסד, והחסיד להוד – ענף הגבורה (בסוד "איהו בנצח, איהו בהוד"). אך ברצותו להקל על החסיד מקיים הצדיק "שְׁפַל את ידיו", כאשר יד ימין (החסד) יורדת להשפיע דווקא לשמאל (ההוד), והגבורות שבשמאל ניתנות דווקא בימין (הנצח, מקומו של המשפיע). כך נמנע מצב של נפילת ההוד, "הודי נהפך עלי למשחית", והחסיד יכול להיחלץ ממצבו הקשה]. מכך אנו יכולים ללמוד לכל מערכת יחסים, בה אנו נמצאים בתפקיד המשפיע (בין אם מדובר בהורים וילדים, רב ותלמידים או שני בני זוג): אנו יכולים לדרוש "חלוקה הוגנת" של המאמצים, או לצפות מהצד השני לעמוד בסטנדרטים שאנו רגילים אליהם (זהב). פעמים רבות יש לכך מקום, כפי שבדרך כלל היו כלי המקדש עשויים זהב. אך לעיתים שותפות אמיתית פירושה התחשבות במצוקה (כסף), ויכולת לקחת על עצמי ככל שנדרש כדי להקל. הלא אם שנינו חצאים של שלם אחד, האחריות על חטאי השני וחולשותיו נופלת גם עלי – ואיך אדרוש ממנו לבצע בשלמות את חלקו?

חמישים. הורד מחצית מהזמן שעובר בשנת לילה, ונשארו עשרים וחמש שנה. מחצית מאלו עוברת בתפילה, אכילה וצורכי הגוף, ונשארו רק שתיים עשרה וחצי שנה של חטאים. אם אתה סובל את כולם, מוטב. ואם לאו – חצי עלי וחצי עליך. פתחו [ישראל] ואמרו: כי אתה אבינו...".

כיצחק אבינו, המחלק שוב ושוב את חיי האדם על חולשותיו וחטאיו ולוקח את חציים על שכמו, מחלק רבי מרדכי יוסף את הצרה בינו לבין החסיד. בקישור לחצוצרות שעושה הצדיק, טמון עומק רב: בכתבי האר"י מבואר כי סוד החצוצרות שייך לנצח וההוד, המכונים "תרין פלגי גופא [שני חצאי הגוף]". הרבי והחסיד, כמו איש ואישה, חשים שהם שני חצאים של גוף אחד. מתוך כך, יכול המשפיע לחלוק את צרת המקבל ולהשתתף בה – באופן המטה את הכף לחסד, כפי שמשתקף בהפיכת הזהב לכסף (מעבר להקלה במחיה, הזהב גם מסמל את הגבורה והדיו, בעוד הכסף מסמל את הכיסופים והאהבה). [ובשפה קבלית יותר: אמנם, מטבע הדברים

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

והנה, יב האותיות הראשונות של השילוב [כפי שמופיע בסודר] – **אלף אה ליוד הה = יעקב**, ז פע' הוי', ואח"כ באה ה"ד בסוף, כמו בסוד כוונת "אחד" בקריאת שמע – אח"ה, המשלימה למקום. והנה, במעשה בראשית, "מקום אחד" נאמר בסמוך ל"יום אחד", ולכן לאחר השילוב הנ"ל מכוונים עוד שילוב פשוט של **אלד** בתוך **אהיה = יום**, כלומר ששני השלבים האחרונים של הכוונה הכוללת, שהם עיקר הכוונה (שבהם נעשית ההמתקה) = **מקום יום**, שני ה"אחד" של הסיפור הראשון של מעשה בראשית. כל חמשת שלבי הכוונה = **תבונה**, היינו כללות סוד המקוה – יסוד תבונה.

פרצוף ספרי התנ"ך

לרגל הוצאת ספרו של הרב מילר "זהר על שיר השירים" כתב לו הרב – יחד עם מכתב ברכה – על מקומו וסודו של שיר השירים בין ספרי הכתובים והתנ"ך בכלל:
בנוגע לחלוקת ספרי כתובים: ישנם 11 ספרי כתובים [שהרי עזרא ונחמיה הם ספר אחד בדברי חז"ל]. ה"א מתחלקים ל"ז [ספרי אמ"ת ועוד דינאל-עזרא-דברי הימים] ו"ה [מגלות]. לפי זה, ה' חומשי תורה בחכמה – י שבשם, ו"ח ספרי נביאים בבינה, מקור הנבואה כמבואר בקבלה, סוד רקיעא תמינאה – ה עילאה שבשם. יוצא שכללות הנבואה – הן של משה והן של שאר הנביאים – ב"ה הנסתרות, וכללות הכתובים ב"ה. ועוד – ה תתאה שכנגד ה' מגלות, נעוצה ב"ה' חומשי תורה – כששיר השירים כנגד ספר **בראשית** אותיות **שיר תאב** כנודע.

השבוע הסתלק לבית עולמו הרה"ח ר' משה מילר ע"ה – בקי ומעמיק בדא"ח, מרביץ תורה לרבים ובעמח"ס 'ספר הערכים הקצרי' ועוד ספרים. את המענות שלהלן כתב הרב לרב מילר בשנים קודמות.

כוונת המקוה מהבעש"ט

בכוונת המקוה מהבעש"ט שנדפסה בסוף סדור עם דא"ח (דף שטו ע"א) מובא שבטבילה הד' יכוין לשלב השמות אה"ה במילוי ההין (שם קנ"א) ושם אל"ד באופן זה:
אל"ף א ה"ה לי"ד ה"ה ד – כשהד' של שם אל"ד בסוף השם המשולב.
אמנם בס' פרי הארץ מהרמ"מ מוויטבסק פ' לך-לך הסדר הוא באופן זה:
אל"ף א ה"ה לי"ד ה"ה. כשהד' מופיע לפני הה"ה. האם יש כאן טעות דפוס באחד מהספרים, או שמא הן כוונת נפרדות? (וקשה לומר כן כי בסידור כתוב מפורש שהועתק מהספר פרי הארץ). איך לכוון בפועל – לפי הנדפס בסידור או לפי פרי הארץ?

מענה: העיקר לכוון כמו שכתוב בסידור. ונבאר כמה רמזים על מנת להבין יותר טוב את הכוונה: **אלף הה ליוד הה = מקוה = אהיה ברבוע פרטי. הוי' ברבוע פרטי = מקום** [ה"מקום" הראשון בתורה נאמר בהקשר למקוה – "יקוו המים... אל מקום אחד... ולמקוה המים..."].
ההפרש בין **מקוה למקום** הוא סוד השם **אלד** (35), ההפרש בין 1 ברבוע ל-6 ברבוע), כלומר כאשר משלבים את שם **אלד** בשם **קנ"א** [ששוה לאהיה ברבוע פרטי] מקבלים **מקום** – עליה משם **אהיה** לשם הוי'.

צ'צ'יק ובעל תלואה

בחסר שלוה מסים... הדבר אמנם ארוך ודקות ספורות, אבל לאחר רגעי השקט המביכים והמבט הנוקב של אמא הוא השפיל את עיניו בבושה והודה ב'שד' שחולל.

"סליחה אמא", אמר דודי בקול סדוק, "לא התגברתי...", ופרץ בבכי. ואמא, במקום לכעס, נגשה אל דודי ואמצה אותו בחזקה בחבוק ארוך...

צ'צ'יק – דבורה את ה' דלול

מיהו הצדיק? הצדיק הוא נשמה שה' מוריד לעולם במטרה אחת – לקשר ולחבר את ה' אל העולם ואת העולם אל ה'. איך הוא עושה את זה? על ידי התורה שהוא לומד ומלמד ועל ידי המצוות שהוא מקיים. כפי שראינו, האנשים הרגילים והפשוטים, רואים אדם קדוש העובד את ה' בכל פחו, 'על אמת', מתעורר גם אצלנו החשק להיות כמוהו וללכת בעקבותיו.

מצד אחד הצדיק הוא אדם כמוני וכמוך, שחי ומסתובב בעולם, אוכל

פרשת השבוע שלנו נפתחת בעמות חזיתי. יהודה נעמד בתקיפות ודורש מיוסף אחיו, כשעדין אינו יודע שהוא יוסף, לשחרר את בנימין. יוסף, שעד כה העמיד פניו, נשבר ופורץ בבכי וכו' נשבר הקרח בין יוסף הצדיק לאחיו.

מה מסתתר פה מאחורי הקלעים? כדי להבין את הספור האמתי חייבים להכיר קדם שני טפוסים שונים בעבודת ה'. האחד משתקף בדמותו של יוסף הצדיק (ובצאצאיו הרחוקים בדורות הבאים אחריו) והשני בדמותו של יהודה – צדיק ובעל תשובה.

"מי נגע בשקית הממתקים שבארון?", היה זה קולה של אמא שנשמע ברחבי הבית. "לא אני", ענה מיד יוסי, "למה שנגע? אמרת שזה לכבוד שבת". כזה הוא יוסי, ילד טוב ירושלים. אם אמא אומרת – אין מצב שיינהג אחרת. אבל על פניו של דודי היה נתן להבחין, איך אומרים, לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"ה הרב שילה אופן.

חטאתי רגעי תמידי

אבל יש נשמות שעובדות בכוון בדיק הפוך – בעלי התשובה. יהודים אלו דוקא לא הלכו בדרך הישרה והסלולה, אלא נכשלו ונפלו. הם פעלו הפוך מרצון ה' ועברו עברות, עד שיום אחד ה' פקח את עיניהם והם חזרו בתשובה. בדור שלנו יש כאלו שאפילו לא זכו מעולם ללכת בדרך הישרה, אלא נולדו והתחנכו ללא קשר לתורה ולמצוות, עד שה' האיר את עיניהם והם זכו לחזר בתשובה.

כיצד מרגיש בעל תשובה? הוא לא מרגיש שהעברות אותן עבר הן ספור שהיה פעם ונגמרה. הלואי וכך היה. הוא מרגיש עדין שקוע בלבלוה. הוא יודע שאם הדבר היה תלוי רק בו – סביר שהיה חוזר לחטא. אלא מה? ה' מרחם עליו ומציל אותו. ה' שומר עליו בכל רגע שלא לפול שוב. איך אומר דוד המלך בספר תהלים? "חטאתי נגדי תמיד".

למה צבחי אכא יתיר

נכון, לבעל תשובה לא תמיד סלולה וברורה הדרך כמו לצדיק, אבל יש לו יתרון אחר. המרירות והצער שיש לו מהעברות גורמים לו לברח מהרע ולהתרחק ממנו בכל הכח, כמו מאש. הוא היה שם. הוא כבר חוה על בשרו כמה רע להיות רחוק מה', ואת זה לא צריכים ללמד אותו.

וישו, עובד ועמל, אבל מצד שני רואים עליו שהוא שיה שיה לעניינים אחרים. שתי הרגלים שלו עומדות על הקרקע אבל הראש שלו מנח בשמים, בעניינים שמימיים.

על יוסף הצדיק מספר שהיה שונה מאחיו. בעוד הם היו רועי צאן, המתרחקים מהישוב ופרושים מכל ענייני העולם, היה יוסף מנח בעמק עולם המעשה – הוא נהל בצורה מפלגה את הכלכלה המצרית בלה, ועם ההתעסקות בעניינים הגשמיים עד הפרט הכי קטן הוא היה דבוק בה' בכל מאודו.

כאר לוי אלוהי אלוהי

דרך העבודה של הצדיק היא תמיד להוסיף ולהתעלות במעלות הקדשה. כמו גרות החנפה, הוא מוסיף והולך. הוא מרגיש כמה טוב ה', ושואף תמיד להגביר את הטוב הזה בעולם, עד בלי די, שעוד אנשים יכירו בכך. יוסף הצדיק נקרא בשמו על שם תכונה זו – להוסיף ולגלות בעולם עוד ועוד את אור ה' וטובו.

ועברות? אצלו הן אפילו לא מתחילות. נכון שגם על הצדיק עוברים נסיונות גדולים, אך הוא עומד בהם בגבורה ונאמן לברית ולקשר שלו עם ה'. כך עומד יוסף הצדיק בתקף מול נסיון הפתוי של אשת פוטיפר ומסרב לה. "חטאתי לאלקים!?", היתכן?! הוא נושא את רגליו ובורח החוצה.

מצד שני לבעל התשובה יש את **מעלת הרגשת החסרון**, המאיסה ברע וההתרחקות ממנו. מי מבין השניים עדיף? חז"ל מלמדים אותנו כי היתרון שמור לבעל התשובה – "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמד".

יותר מזה, כתוב שפאשר המשיח יבוא, תפקידו יהיה להחזיר את הצדיקים בתשובה. על מה? הרי הם צדיקים ואין להם בכלל עברות! בתסידות מספר שהכונה היא שהמשיח יגרם לצדיקים לקבל את התכונות הטובות של בעלי התשובה. עד היום עבדו הצדיקים את ה' מתוך הרגשה ננוחה, שפעת טוב ובהמשך ודאי יהיה עוד יותר טוב. הכל היה אצלם מובן מאליו. אבל המשיח יהפוך את כלם לעובדי ה' בכח גדול. גם הצדיקים ירגישו עד כמה ה' מרחם עליהם ושומר עליהם מכל רע. גם הם ירצו לחולל מהפכה!

שנוזה לחזור בתשובה באמת!

שבת שלום ומברך!

57

התכונה הזו של בעל התשובה גורמת לו בעצם לחזור בתשובה בכל רגע ובכל הכח. כפי שהחטא לא נשכח ממנו ועומד תמיד מול עיניו, כך גם הרצון לברח מהרע ולהתקרב אל ה' בוער אצלו באותה עצמה. על הבריחה הזו מהרע כתוב בספר הזהר שבעלי תשובה עובדים את ה' "ברעותא דלבא ותיה, ובחילא סגי לאתקרבא למלכא" (תרגום: ברצון הלב ביותר, ובכח רב להתקרב אל המלך). בעלי התשובה יודעים – הם צריכים מהפכה של ממש. כזה הוא יהודה. על יהודה מספר שיירד מגדלתו בעקבות מכירת יוסף – "ויירד יהודה מאת אחיו..." – ובעקבות כך התרחק מהם. לבו נשבר בקרבו מרב צער. אבל יהודה הוא אחד שיודע להודות בטעותו ולחזור בתשובה. יהודה מלשון הודאה. פאשר נוכח לדעת שתמר פלתו צודקת לא הסס להודות בפני כלם ולומר "צדקה ממני".

באיקוס אצל תלמידי...

אז מצד אחד לצדיק יש את מעלת

בהירות הדרך ותכונת ההוספה באור.

יש לך עצה טובה? "רבות מחשבות בלב איש ועצת הוי' היא תקום". האדם חושב וחושב, מתלבט ומתבלבל, ובסופו של דבר ה' מתייעץ עם עצמו ומחליט לבד מה לעשות... אבל לפעמים אנו זוכים ש"עצת הוי'" תופיע בתוך התודעה שלנו – "המחשבה **משוטטת** תמיד" בין מחשבות, **שטויות** יותר או פחות, ולפתע מתגנבת לתוך התודעה העצה הטובה שנותן לנו ה' (ולפעמים-לפעמים גם ה' מבקש מאתנו עצה טובה – "במי נמלך? בנשמותיהן של צדיקים").

במשך הדורות פרושו לפנינו המפרשים, בפשט ובפנימיות, שלל של 'עצות טובות לחיים טובים' – עצות של השקפת-עולם נכונה ומשמחת, הנהגות טובות ועבודת ה' פנימית עימן ניתן לקום ולהתקיים בחיי בעולם הזה. את שלל העצות הטובות הללו מארגן הרב גינזבורג, כדרכו, לפי המבנה היסודי של הקבלה והחסידות – עץ החיים של עשר הספירות. התבוננות כזו חושפת לפנינו 'פרצוף' שלם ומגוון, הנותן תוספת עומק והבנה בכל עצה בפני עצמה ומאפשר להפנים את הדברים וליישב כל אחד מהם במקום הראוי לו בנפש האדם. "ותקננו בעצה טובה מלפניך".

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ך